

accent

KNARKHUSEN

Därför slutade polisen jaga dem

KARTLÄGGNING

Så påverkar alkoholindustrin politiken

MOMMY JUICE

Nu kommer vinerna riktade till kvinnor

SVERIGE-
RESAN:
VI BESÖKER
RONNEBY!

"JAG SÖRJER ALLA FÖRLORADE ÅR"

Lotten Säfström drack i 30 år, nu är hon medlem i IOGT-NTO

Det närmar sig...

Bor glädjen i en flaska?

Välkommen att boka vår utställning!
iogt.se/borgladjenienflaska

16

Vin för mamma. Nu börjar tillverkarna ta fram viner som är direkt riktade till kvinnor – såväl i Nordamerika som Sverige. "Mommy Juice" heter en av produkterna.

20

Socialt arv. När han var ung ville han stänga Systembolaget med ett gevär – för att spriten förstört så mycket i hans familj. Senare började Peter Söderlund själv dricka.

27

Marijuana. För några år sedan sprängde polisen ett antal storskaliga knarkodlingar i Skåne. Nu har det hänt igen – i Västerbotten.

32

Lobbying. Alkoholindustrin satsar stora resurser på att påverka alkoholpolitiken, både i Sverige och i resten av världen. Accent har kartlagt några av aktörerna och deras metoder.

36

Förlorade år. Efter trettio år som alkoholist är Lotten Säfström nykter och medlem i IOGT-NTO. Nu vill hon ge tillbaka till samhället.

Öppen process | 6

Alla uppmanas att delta i processen med att ta fram IOGT-NTO-rörelsens nya grundsatser. Första utkastet ligger redan på webben.

Konflikt kring hemleverans | 8

Systembolaget vill leverera alkohol hem till kunderna. Från och med i höst har de tänkt starta på försök. Centern är dock emot. De vill hellre ha gårdsförsäljning.

Korkad av cannabis | 9

Den som börjar röka cannabis tidigt eller under lång tid får hjärnskador som leder till lägre intelligens. Det visar en stor studie från Nya Zeeland.

Åt rätt håll | 4

LEDARE En öppen process i beredningen av viktiga framtidsfrågor är helt rätt väg att gå, skriver Pierre Andersson.

Omfamnar krisen | 42

IOGT-NTO:s förbundsordförande Anna Carlstedt välkomnar 40-årskrisen och åker på festival – och får åter bekräftat att det är de vuxna som står för alkoholproblemen.

+ Kultur | 38

+ Månadens medlem | 40

+ Korsord | 46

OMSLAGSBILD
Adam Haglund

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

Chefredaktören.

Pierre Andersson

Glädjande öppenhet

Det går åt rätt håll!

Bara för ett par år sedan möttes den som talade om öppna processer och tidigt medlemsinflytande av ganska avvaktande och ibland direkt skeptiska reaktioner från förbundsledningen. Man verkade anse att den gängse processen var fullgod: Låt förbundsstyrelsen och kansli bereda ärenden och förslag i lugn och ro och presentera en färdig lösning för medlemmarna. Och släpp för guds skull inte ut något som inte är aldeles färdigtänkt, då vet man ju inte vad som kan hända.

Glädjande nog har något hänt, och när arbetsgruppen som tillsatts för att ta fram ett förslag till nya grundsatser har börjat jobba så vänder man på steken helt: Medlemmar (och andra intresserade) får vara med från början. Man har visserligen tagit fram ett första utkast men är öppen med att det inte är klart och att man vill ha synpunkter. "Vi är beredda att revidera texten kontinuerligt under hösten och kommer att publicera varje ny version" är budskapet. Jag gillar det här skarpt och hoppas att många kommer att ta chansen att diskutera och tycka till om de viktiga orden i den här rörelsen.

Jag har fått ovanligt många reaktioner på ledaren i förra numret – ett par av dem ser du här intill. Vad tycker du? Är IOGT-NTO tillräckligt bra på att ta hand om nya och nyinflyttade medlemmar?

Opinion.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se
eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Välkommandet ett vanligt problem

■ Tack för att du uppmärksammat ett problem som jag tyvärr inte tror är så ovanligt inom lokalföreningarna i IOGT-NTO.

Jag har tyvärr likande erfarenheter av det du skrev då jag flyttade till Gävle (dec -11). Ett flertal gånger kontaktade jag den e-postadress som jag då hittade på en hemsida. Tyvärr utan resultat. Till slut, efter många om och men kontaktade jag "distriktet" och då fick jag äntligen kontakt till slut. Krångligt värre, alltså.

Även jag har funderat i samma banor som dig, Pierre. Ett välkomstbrev vore det minsta de kunde skicka en ny, eller nyinflyttad medlem.

Nu visade det sig tyvärr att lokalföreningen i Gävle gärna vill förhålla sig anonyma. De verkar vara nöjda med hur det är, eller rättare sagt hur det kanske alltid har varit i Gävle. Att "visa upp sig" på stan, exempelvis vid olika arrangemang som förekommer framför allt under sommaren är tydligen inget för denna lokalförening. De verkar

tycka att det är enklare att hålla en så låg profil som möjligt. Man får känslan av att de allra helst vill hålla sig helt osynliga. Såg faktiskt också en insändare i mitten av juli i Gefle Dagblad där någon undrade över om det överhuvudtaget fanns någon nykterhetsrörelse i Gävle. Jag förstår den som undrade.

KENTH ELOFSSON, GÄVLE

Apropå "Bjud in mig för tusan"

■ När vi flyttade från Stockholm till Värmland 1991 ringde telefonen när vi i rykade snöstorm just släpat in de första flyttkartongerna.

– Hej, Monica, det här är Per-Åke Andersson, distriktskonsulent på IOGT-NTO i Värmland. Vi har hört att du och Gunnar håller på och flyttar till Värmland. Jag vill därför hälsar välkomna och undrar om vi kan träffas för att diskutera om ni kan engagera er i distriktsarbetet. Vi behöver bland annat en ordförande i Juniorsdistriktet.... Vilket mottagande (tack Per-Åke!)

På nästa DÅM valdes jag till ordförande för

JUN-distriktet och Gunnar engagerade sig i lokalföreningen i Bjurtnäs som snart köpte hus och först startade upp en juniorförening, och lite senare en UNF-förening som båda fortfarande lever och växer och fostrar traktens barn

Tänk vad ett telefonsamtal kan få för effekt! Så lyft telefonen och RING era medlemmar! Man vet aldrig om det är en blivande DO som svarar!

MONICA STÅHL

NUMERA STOLT DO

I VÄRMLANDS IOGT-NTO-DISTRIKT

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.

Pressläggning detta nummer: 7 september
Nästa nummer kommer ut: 19 oktober

Pierre Andersson

Chefredaktör och ansvarig utgivare
08-672 60 51, pierre.andersson@iogt.se

Maria Zaitzewska Rundgren

Featureredaktör, reporter
08-672 60 56, maria.zaitzewska@iogt.se

Eva Ekeröth

Nyhetsreporter
08-672 60 54, eva.ekeroth@iogt.se

Tobias Berving & Fredrik Olsson

ETC Kommunikation
Layout

Bildbehandling Ola Falk **Korrekturläsning** Gunborg Mellegård **Medverkande detta nummer** Anna Larsson Berke, Olle Eriksson, Bertholof Brännström, Linn Heiel Ekeborg, Adam Haglund, Kerstin Stickler **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01 **E-post** accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00, Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (225 kr/år) och adressändring** 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Display Umeå, Gunilla Johansson, 090-71 15 04, gunilla.johansson@display-umea.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby. **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll. **Taltdning** Accent finns även som gratis taltdning. **TS-kontrollerad upplaga 2011** 30 000 ex **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Vinspalter – ett sätt att gå förbi lagen om varningstext

■ Jag har länge retat mig på dessa vinspalter som förekommer en gång per vecka i de stora dagstidningarna. Enligt lag ska alkoholannonser förse med tydlig varningstext: "Alkohol är skadligt för hälsan." Jag har svårt att förstå, varför dessa vinspalter ska undantas från denna regel. I vinspalterna finns fullständig beskrivning över vinernas egenskaper, hur goda de är, hur flaskorna ser ut och hur bra de passar till olika maträtter och vad de kostar.

Här finns anledning för oss att kraftigt protestera mot denna smygreklam som Folkhälsoinstitutet ser genom fingrarna med.

ROLF MELLQUIST
LF AROS VÄSTERÅS

Idrotten offer för alkoholkapitalet

■ Nu har alkoholliberalerna inom idrottsrörelsen och då genom Karlskrona Hockeyklubb, vunnit en seger över Karlskrona kommun och dess alkoholpolicy gällande idrottsanläggningar och en enhällig socialnämnds nej till servering av öl i en egen ölpub.

Numera är det alkoholkapitalet och juridiken (förvaltningsrätten), som fattar slutliga beslut i frågor om serveringstillstånd. Kommunerna och dess politiker har inte har något att säga till om.

Jag börjar tvivla på det samhälle, som nu växer fram. Alkohol och idrott hör absolut inte ihop. Hela idrottsrörelsen är ett offer för kapitalets makt. De säljer allt för att få pengar till verksamheten. Var finns ideologin?

Vi är visserligen små i förhållande till den tysta och platt liggande idrottsrörelsen, men vi har ändå möjlighet att framföra våra åsikter. Tänk på ungdomen när det gäller droger och alkohol.

LEIF OTTOSSON
DISTRIKTSSEKRETERÄRE
FÖR IOGT-NTO I BLEKINGE
ORDFÖRANDE I
BLEKING LÄNS
NYKTERHETSFÖRBUND

Panta mera!

■ Många har upptäckt och uppskattar den alkoholfria ölen. Döm om min förvåning när jag upptäckte att man inte kan panta flaskorna. Hoppas att IOGT-NTO kan påverka tillverkarna.

MIA MOVITZ

Nya sajten inte tillgänglig

■ I Accent nummer 6 upprepas samma beskrivning som förbundet i sig ger av sin nya hemsida. Att den är "tillgänglig oavsett webbläsare, operativsystem och datortyp" – det är den inte. Den är användbar i de flesta moderna system däremot betyder tillgänglighet i internetsammanhang oftast att du kan ta del av något oavsett handikapp och hjälpmedel. Det är sidan inte, det är ytligare ett fall av hur rörelsen totalt misslyckas med att ha ett ordentligt tänk kring handikapp och den typen av tillgänglighet.

Det har tidigare även varit tydligt att förbundsstyrelsen har sett synsador som det enda handikapp som kräver tillgänglighetsanpassning när det gäller närvaro på internet (det är inte sant). Men även om vi utgår från det tänkandet, och också utgår från att det endast används skärmläsare så kan vi börja med några av problemen på startsidan: Till att börja med finns de tre utbytande bilderna som är precis i början på sidan, det har ifrågasatts tidigare hur den typen av beteenden och om helt javascript drivet innehåll fungerar med skärmläsare (det finns andra tillgänglighets skäl att det är problematiskt). Ett mer intressant problem är att vi tydligen inte är så särskilt intresserade av att berätta många olika saker om oss, eftersom ordentliga strukturerade menyer finns först längst ner på hemsidan – vilket tvingar folk att lyssna på hela hemsidan för att nå meny.

Vi verkar också på ett ställe ha lyckats med en klassiker som jag trodde inte fanns kvar, en länk med texten "läs mer här". Det finns skärmläsarmjukvara som samlar upp alla länkar och bara läser upp länktexten, vad då "läs mer här" handlar om kommer det nog undras.

Det är egentligen inte så konstigt att webbyrån missar det här, vi som organisation borde ha förstånd att köpa in en analys av hemsidan med en utgångspunkt

i tillgänglighet, med tanke på vad jag miss-tänker hemsidan kostat hade det inte varit mycket mer att göra det.

Vi har återigen kommit till den punkt där det är klart synbart att vi som organisation måste börja ta handikapp frågor på allvar och det bästa sättet att göra det är att åka samarbete med folk med synliga och osynliga handikapp i och utanför rörelsen.

VIRRE LINWENDIL ANNERGÅRD
MEDLEM OCH ANSTÄLLD PÅ FÖRETAG SOM
ARBETAR MED TILLGÄNGLIGHET PÅ NÄTET

Svar:

Hej! Förslag och synpunkter är vi alltid tacksamma för. Många av de punkter du beskriver identifierades under betatestningen av den nya webbplatsen och vi hoppas att merparten av dem kommer att kunna vara åtgärdade före slutleverans av webbplatsen, medan vi kanske får återkomma till andra saker under den fortsatta vidareutvecklingen av webbplatsen.

Efter slutleverans är inte webbplatsen på något sätt huggen i sten utan den kommer kontinuerligt att förbättras och utvecklas - och då självklart även vad gäller tillgänglighetsaspekten. Jämfört med vår tidigare webbplats är den nya ett stort steg framåt vad gäller tillgänglighet, men självklart kan - och ska - den kontinuerligt förbättras.

HENRY OHLSSON,
WEBBANSVARIG KOMMUNIKATÖR

Större risk att bli alkoholist närmare krogen

ALKOHOL Ju närmare till krogen desto riskablare dryckesvanor.

Det visar finska forskare i en ny studie. Forskarna har undersökt sambandet mellan alkohol-

konsumtion och avståndet till närmaste serveringsställe.

De har tittat på data från olika undersökningar där över 100 000 finländare ingått och funnit ett visst samband mellan avståndet till en bar och storkonsumtion av alkohol. För den enskilde individen ökade risken att bli storkonsument för varje kilometer närmare baren personen flyttade.

EVA EKEROTH

Långt äktenskap ökar kvinnors drickande

ALKOHOL Ny forskning tyder på att män minskar sin alkoholkonsumtion när de lever i långvariga äktenskap, medan kvinnor ökar sin. Giftna män har den lägsta alkoholkonsumtionen av alla män. Lägre än ensamstående, fränskilda och änkor. Kvinnor däremot dricker som mest när de är giftna. I alla grupper drack dock män mer än kvinnor.

Studien har genomförts av forskare vid fyra amerikanska universitet.

– Efter en skilsmässa eller den ena partens död är män också mer benägna att öka sin konsumtion, säger forskarna i ett uttalande.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

Nya grundsatser – så kan du påverka

Alla uppmanas att delta i processen med att ta fram IOGT-NTO-rörelsens nya grundsatser. Första utkastet ligger redan på webben.

IRÖRELSE Till kongressen i Borås 2013 ska förslaget vara klart. Den vanliga gången brukar vara att förbundsstyrelsen enas om ett förslag som blir officiellt några veckor innan kongressen. Nu vänder man på steken och låter medlemmarna tycka till långt tidigare.

– Det här är en text som formulerar hela IOGT-NTO-rörelsens grund och då måste många få tycka till och det finns alltid ett

egenvärde i att våra medlemmar diskuterar organisationens ideologi, säger Erik Wagner, ansvarig för strategisk utveckling på IOGT-NTO:s kansli och den tjänsteman som handlägger arbetet.

Under hösten räknar arbetsgruppen med att publicera ett eller flera uppdaterade förslag efter den diskussion man hoppas kommer igång.

– Ambitionen är att ha ett fär-

digt förslag inför förbundsstyrelsens möten i november, säger Erik Wagner. Sedan finns det möjlighet att motionera i frågan till kongressen. Det finns också möjlighet att ta upp frågan under vårens distriktsårsmöten.

PIERRE ANDERSSON

Fakta. Så gör du för att vara med i diskussionen

- Gå till <http://grundsatser.dusten.se>. Där finns förslaget (och den nuvarande skrivningen att jämföra med). Under förslaget finns möjlighet att skriva egna kommentarer och förslag.
- Om du hellre vill diskutera på Facebook så pågår en diskussion om grundsatserna i gruppen "Iggisdebatt 2.0".
- På webbplatsen finns kontaktinformation till de som ingår i arbetsgruppen om du hellre vill framföra dina synpunkter direkt till dem.
- Kontakta din förening – de har fått all information och kommer kanske att ordna en diskussionskväll om förslaget?

IOGT-NTO firar 70 år i Sillvik

I år är det 70 år sedan det vackert belägna Sillvik på Västkusten togs över av IOGT-NTO, vilket förstås har firats med pompa och ståt i sommar.

I RÖRELSE Då, 1942, var det en gammal fiskestuga, med varken rinnande vatten eller el. Flera loger var med och la grundplåten till det som skulle komma att bli det populära sommarhemmet.

I dag blomstrar Sillvik och är ett sommarhem som under vår, sommar och en bit in på hösten erbjuder aktiviteter som midsommarfirande, bingo, kräftskiva, tipspromenader och skärgårdskvällar med sång och musik. Efter en försäljning av en annan fastighet har Sillvik dessutom kunnat renoveras.

– Nu är det jättefint här och stället är väldigt populärt bland framför allt medlemmar, som gärna firar sin semester här. Många

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

Nyrenoverat och populärt.

kommer tillbaka år efter år, säger ordföranden Hanna Rönnmark.

Hon berättar att sommarhemmet består av fem uthyrningsenheter, vilket innebär att det fungerar som ett vandrarhem. Här kan man hyra in sig veckovis – och medlemmar får rabatt. Det går riktigt bra för anläggningen.

Många vill engagera sig och beläggningen är god.

– Framtiden ser ljus ut. Vi kommer att fortsätta på inslagen väg.

Själva 70-årskalaset gick av stapeln den 4 augusti. Då firades Sillvik med bland annat bildspel, mingel, grillning, kaffe och tårta.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Därför orsakar alkohol cancer

ALKOHOL Att alkohol kan orsaka cancer har varit känt länge. En ny studie visar att den acetaldehyd som bildas vid alkoholförbränningen kan vara orsaken.

Professor Silvia Balbo, vid University of Minnesota, har låtit tio frivilliga dricka alkohol en gång i

veckan i tre veckor. Dosen ökades för varje gång, från en mängd som motsvarade en drink till motsvarande tre. Det rapporterar den brittiska tidningen Daily Mail.

När kroppen bryter ned alkohol bildas acetaldehyd, ett ämne som liknar formaldehyd, vilket man

sedan tidigare vet kan orsaka cancer.

I laboratorieundersökningar har även acetaldehyd visat sig kunna skada DNA och ge kromosomstörningar i celler.

– Genom försöken har vi nu de första bevisen på att den acetaldehyd som bildas när vi dricker alkohol skadar vårt DNA, säger Silvia Balbo.

Hon påpekar dock att kroppen själv reparerar DNA-skador väldigt effektivt och att det är osannolikt att särskilt många skulle drabbas av cancer av måttlig alkoholkonsumtion. Dessutom har de flesta människor ett enzym, kallat alkoholdehydrogenas, som snabbt omvandlar acetaldehyden till acetat, vilket är relativt ofarligt.

EVA EKEROTH

Forskarna har hittat boven i dramat.

FOTO: ISTOCK

Ny upptäckt mot opiatberoende

LÄKEMEDEL Australiska forskare tror sig ha hittat en metod som förhindrar att beroende av morfin uppstår utan att den smärtstillande effekten försämras. De har upptäckt att drogen (+)-naloxone kan blockera de mekanismer i immunsystemet som förstärker drogberoende.

Forskarna hoppas få fram resultat i ett läkemedel som, tillsammans med morfin, kan ta bort kronisk smärta utan att patienten blir beroende. Läkemedlet skulle också kunna användas som hjälp för opiatmissbrukare.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

Norsk politik fortsatt restriktiv

NORGE Trots att både avkriminalisering och heroinförskrivning diskuterats vill den norska regeringen behålla sin restriktiva rusmedelspolitik.

Största förändringen är att regeringen nu lägger fram en samlad strategi för alkohol, narkotika och dopning.

Politiken ska vara restriktiv och fokusera på bland annat förebyggande arbete och tidiga insatser, samordning, minska överdoser samt "passivt drickande", ett begrepp som införs för att beskriva dem som drabbas av andras drickande.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

50%

...har antalet leverskador ökat med i Danmark de senaste tio åren.

Sofia Karlsson

HALLÅ DÄR!

Sofia Karlsson

...kommunikationschef på IOGT-NTO, som ansvarar för den nya kampanjen som ska göra IOGT-NTO välkänt och få fler engagerade. Även de som inte är medlemmar.

Vad ska de som inte är medlemmar bidra med?

– De ska kunna vara ambassadörer för oss och våra frågor. Många gillar oss och det vi gör. Vi vill uppmuntra dem att diskutera alkoholpolitik och förmedla vad IOGT-NTO står för.

Vilken målgrupp har kampanjen?

– Det är personer i åldern 30–45 år. I den gruppen har många medlemmar barn och svårt att delta i aktiviteter. Vi vill hitta nya ingångar för dem, till exempel korta punktinsatser eller sådant man kan göra hemifrån.

Vit Jul, värvarkampanjer, Fest för alla – behöver IOGT-NTO ännu en kampanj?

– Absolut! Alla våra kampanjer jobbar åt samma håll. Den här kommer att förstärka de andra och Folknykterhetens vecka. Vi gillar kampanjer.

När ska kampanjen genomföras?

– Den börjar under Folknykterhetens vecka 2013 och håller på ett år framåt.

EVA EKEROTH

Hemleverans av alkohol delar regering

Systembolaget vill leverera alkohol hem till kunderna. Från och med i höst har de tänkt starta på försök. Centern är dock emot. De vill hellre ha gårdsförsäljning.

ALKOHOL Övriga regeringspartier är positiva till hemleverans, enligt Svenska Dagbladet. Riksdagsledamoten Anders Andersson (KD) anser att Systembolaget måste hänga med sin tid.

– Systembolaget ska vara modernt och fräscht och ändå upprätthålla alkoholpolitiken, med ålderskontroller och att inte sälja till berusade, säger han till Accent.

Han anser att vi kan få en kontrollerad internethandel genom Systembolaget.

– Idag finns bara privata aktörer på den marknaden, fortsätter han.

Centerpartiet säger nej till förslaget meddelar Anders W Jonsson (C) till Svenska Dagbladet.

– Vi är mycket tveksamma av alkoholpolitiska skäl. Systembolagets uppgift är inte att sälja så mycket som möjligt. Att köra hem Explorer till den som är gravt alkoholiserad kan inte vara Systembolagets uppgift, säger han.

Anders Andersson ser däremot hemleveranser från Systembolaget som ett bra alternativ till gårdsförsäljning av alkohol, en annan olöst fråga på det alkoholpolitiska området.

Centerpartiet är däremot för gårdsförsäljning.

– Det skulle inte ha några alkoholpolitiska effekter, och inte leda till ökat supande, säger Anders W Jonsson.

Enligt Anders Andersson skulle det få betydligt allvarigare konsekvenser.

– Det skulle hota försäljningsmonopolet. Det handlar inte bara om en flaska vin nu och då till besökare på en vingård, och det vet Centerpartiet också.

EVA EKEROTH

Fakta. Försäljning

Internetförsäljning

Sedan 2008 är det tillåtet för privatpersoner att köpa alkohol utomlands utan att själv frakta den över gränsen. Sedan dess har en mängd internetföretag dykt upp. De samarbetar med transportföretag.

Gårdsförsäljning

Svenska alkoholproducenter vill sälja sina produkter till besökare. Två statliga utredningar har visat att det strider mot EU-

FOTO: ISTOCK

rätten genom att inhemska produ-

center gynnas. Nu före-

slås att alla producenter ska få rätt att sälja sina produkter själva i Sverige. Försäljningen behöver då inte nödvändigtvis ske i närheten av produktionsplatsen. Inköpen skall begränsas i mängd och kopplas till en upplevelse. Många jurister anser att EU-domstolen då kan anse att Sverige frivilligt slopat försäljningsmonopolet.

Inga privata internetleverantörer i Norge

NORGE I Norge har Vinmonopolet internetförsäljning, men inga privata aktörer.

Enligt Kari-Anne Rönningen, jurist på Vinmonopolet, har man alltid kunnat få varorna hemlevererade. Tidigare genom telefonbeställning, men nu också genom internet.

– Vi har inte sett någon

försäljningsökning på grund av internet, säger hon till Accent.

Att Norge inte har några privata internethandelsföretag som

säljer alkohol förklarar hon med strikt reglering av transportörerna.

– De måste registrera sig och det finns ett regelverk kring hur

de ska agera och uppträda. De måste också vara helt fristående från försäljarna. Sedan har vi förbud mot all form av reklam i sammanhanget. Varorna får bara presenteras i en lista med varunamn och pris. Jag tror det är för krångligt och för svårt att få lönsamhet för privata företag. Och för kunderna blir det inte billigare än att handla via Vinmonopolet, säger hon.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

FOTO: ISTOCK

Knark kan göra dig korkad.

Cannabis ger hjärnskador

Den som röker cannabis under en längre tid får neuro-psykologiska skador som sänker deras IQ och försämrar inlärningsförmågan ända upp i vuxen ålder.

CANNABIS I studien har forskarna följt 1 037 ungdomar från Nya Zeeland. De har från 13 till 38 års ålder. Forskarna har då kunnat se en försämring i resultaten, större ju längre och intensivare bruket varat.

Den danska nättidskriften Videnskap.dk har bett Anders Gade, lektor i neuropsykologi på

Københavns Universitet, kommentera studien.

Han säger man inte tidigare kunnat visa att cannabis skulle kunna ge sådana skador och att han därför är överraskad av resultatet.

– Men det här är några av världens ledande hjärnforskare som tidigare har levererat banbrytande

resultat och studien är så omfattande och välgjord att jag tror på den, säger han.

Studien visar att minnet försämrats och intelligenskvoten faller markant. Det blir också svårare att planera och göra flera saker samtidigt.

Hos dem som börjat röka före 20 års ålder, och rökte flera gånger i veckan, sjönk intelligenskvoten med mellan 6 och 8 poäng.

EVA EKEROTH

Nya studenter dricker mest

ALKOHOL När höstterminen startar flyttar många studenter till en ny ort och ett friare sätt att studera. På många skolor förekommer "nollningar". Risken är stor att det blir för mycket alkohol.

– De första veckorna är värst, säger Michael Cleveland, forskare vid Penn State's Prevention Research Center.

Han har gjort en studie som visar att de flesta ökar sin konsumtion ett steg. De som inte drack alls blir måttlighetsdrickare och måttlighetsdrickarna blir berusningsdrickare. De som drack mycket ökade från 8 till 28 procent under den första hösten.

FOTO: ISTOCK

EVA EKEROTH

Handbok i nollning

RÖRELSE Alla ska kunna delta i nollningar och insparkar, även de som inte dricker. Det anser IOGT-NTO:s uppsaladistrikt som håller på att ta fram en handbok för arrangörer med pengar från stiftelsen Ansvar för framtiden.

Rose-Marie Vidlund är projektledare. Hon samverkar med Uppsalas studentkårer, nationer och programföreningar, liksom med de studentföreningar som representerar olika religioner. Även studenthälsan finns med på ett hörn.

Till jul beräknas boken vara färdig.

EVA EKEROTH

BILDEN

FOTO: SHUTTERSTOCK/SCANPIX

Sydafrika. Landets politiker vill göra något åt de stora problemen med alkoholmissbruk, HIV, våld och trafikolyckor. Högre alkoholskatt och reklamförbud står på agendan.

78%

...av de män som testat sig på alkoholprofilen.se har druckit sig berusade i sommar.

KOMMENTAREN

Folkrörelser som demokratiskola

Forskaren Staffan I. Lindberg skrev i DN att unga inte tyckte att demokrati var så viktigt. Han fick mothugg av andra forskare som menade att han hade fel, men om det så bara finns en enda ung person som resonerar så, är det ändå något som manar till eftertanke.

Det påminde mig om en händelse för några år sedan då min bror och jag var upprörda över något. Vad det var minns jag inte, men jag hävdade att vi borde agera.

Min bror tittade på mig och konstaterade:

"Jag märker att din tilltro till demokratin är större min."

Så är det nog. Skälet är antagligen att jag varit föreningsaktiv sedan 15 års ålder.

Vare sig man är med en idrottsförening, en teaterförening

eller nykterhetsförening, lär man sig att allas röst räknas. Oavsett om man är nio, 35 eller 90 år, kan man lägga förslag, gå på möten, argumentera för sin sak och vara med och rösta om beslutet.

Demokrati är inte enkelt. För att kunna ha en åsikt måste man sätta sig in i frågan. Det kan ta både tid och energi. Besluten måste också gå de rätta vägarna. Det kan uppfattas som omständligt och byråkratiskt. Enklare då om någon annan bestämmer kanske några tankar. Har man ingen del i besluten behöver man inte heller ta ansvar för konsekvenserna. Det är alltid någon annans fel. Det kan vara bekvämt, men i längden otillfredsställande.

Att lära ut demokratis konst har ingen folkrörelse som huvudsyfte, men det är en otroligt viktig bisyssla.

EVA EKEROTH

FOTO: PRIVAT

Eva Ekeroth

FOTO: KUSTBEVAKNINGEN

Max 0,2 promille gäller även på sjön.

Stort stöd för sjöfyllerilag

Det är lika illa att vara onykter när man kör båt som när man kör bil. Det anser 79 procent av svenskarna och delar därmed inte den åsikt som framfördes i en debattartikel nyligen.

SJÖFYLLERI I Svenska Dagbladet publicerades för en tid sedan en debattartikel undertecknad av 11 kända svenskar. Där framfördes åsikten att det är befängd att påstå att det skulle vara lika farligt att framföra fordon på sjön som på land i berusat tillstånd.

Enligt en undersökning som Svenska livräddningssällskapet gjort bland 1 500 svenskar är det inte många som håller med Ulf Brunnberg och de övriga debattörerna. Tvärtom är 79 procent av svenskarna positiva till 0,2-promillegränsen även på sjön.

– Det var lite överraskande att stödet var så starkt för lagen, säger Anders Wernesten på SLS i en intervju till Svenska Dagbladet.

Av de 40 dödsolyckor som ägde rum på sjön i fjol har Transportstyrelsen hittills tittat närmare på 24. Av dem hade 18 alkohol i blodet.

Antalet personer som omkommit på sjön i år är färre än förra året, men vädret har sannolikt varit en starkt bidragande faktor.

EVA EKEROTH

Fakta. Sjöfyllerilagen

Från och med den 1 juni 2010 infördes en nedre **gräns för sjöfylleri på 0,2 promille**. Gränsen gäller den som för fram motor- eller segelbåt som är minst tio meter eller som kan gå 15 knop eller snabbare.

Lagen ger också polisen och kustbevakningen rätt att göra **rutinmässiga alkoholtester** för att kontrollera nykterheten på vattnet.

IOGT-NTO gjorde succé i Sandviken

Under augusti har IOGT-NTOs teaterförening i Sandviken satt upp en sommarföreställning utomhus "Sandviken i Göranssons fotspår" som ett led i firandet av Sandvikens 150-årsjubileum.

I RÖRELSE Lf 200 Vänskapsbandet skapade manus, kulisser, kläder och rekvisita på innergården, i bostadsområdet Nya Bruket, där föreningen har sitt hus, och hyrde en riktig läktare. Sammanlagt har ett trettiotal medlemmar spelat alla roller, fixat ljud och ljus. Arbetet har pågått sedan januari.

Ingrid Nilsson

Handlingen kretsar kring den lokale profilen konsul Anders Petter Göranssons

IOGT-NTO satte upp en pjäs i Sandviken.

liv. Scenen är en fest i matsalen där släkten är samlad. Året är 1828. Efter en kaffepaus börjar andra delen om livet i bruksmiljö under krigsåren. Föreställningen avslutades med att dagens ungdom kom in på scenen med våra moderna "under"; datorer och mobiltelefoner.

– Vi har fått väldigt positiva

reaktioner från publiken, säger manusförfattaren Ingrid Nilsson, som initialt var orolig för regn och för att något skulle gå snett. Men allt gick över förväntan.

– Det blev perfekt och vi rev ner mycket applåder och skratt. Några tyckte att vår revy var lika bra som Eva Rydbergs!

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Serveringstillstånd till skola

ALKOHOL Böle restaurang i Östersunds kommun har beviljats serveringstillstånd trots att den ligger i en skola och används som matsal för eleverna. En oenig socialnämnd sa ja.

Som Accent skrivit tidigare lig-

ger restaurangen i skolans lokaler och används som skolmatsal.

Socialförvaltningen, som förberett ärendet, föreslog att ansökan skulle avslås med tanke på närheten till barn och unga. Även socialnämndens ordförande, Linn

Berglin (S), var emot. Efter diskussion blev dock ansökan beviljad, även om nämnden var oenig, skriver Östersundsposten.

Till Accent säger hon att hon blir orolig när hon märker hur synen på alkohol och barn har förändrats.

– Att tycka att det är naturligt att servera alkohol i en låg- och mellanstadieskola är en rejäl normförflyttning, säger Linn Berglin till Accent.

Hon påpekar att beslutet går på tvärs mot Östersunds alkoholpolicy.

– Där står att när alkoholpolitiska intressen står mot näringspolitiska ska de alkoholpolitiska gå före, och det har de inte gjort i det här fallet säger hon.

EVA EKEROTH

20%

...ökar Systembolagets försäljning med under sommarmånaderna.

Alkohol och kaffe stör viktig sömn

ALKOHOL Att använda alkohol för att somna lättare eller kaffe för att slippa sova är ingen bra lösning enligt Ludger Grote, överläkare och docent vid Sömnmedicinsk avdelning på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg.

Alkohol gör att man somnar lättare, men man vaknar tidigare och får en mer fragmenterad sömn med sämre kvalitet.

För en god sömn bör man balansera dagen med mental och fysisk stimulans, stänga av datorn och lägga bort telefonen när det är dags att varva ner.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

Lågt samband mellan smärta och läkemedel

LÄKEMEDEL Hur lång tid efter en operation en patient fortsätter att använda opiater har mycket lite att göra med hur ont personen har. Istället är det andra faktorer, som om patienten tidigare använt smärtstillande preparat, har symptom på depression eller upplever sig ha hög risk för beroende, som avgör. Det visar en studie som publicerats i septembernumret av Anesthesia & Analgesia.

EVA EKEROTH

Janne Johansson, vd för Böle restaurang AB, och Eva-Märet Nordenberg, rektor för Böle byskola AB, vill servera alkohol i skolmatsalen på kvällstid.

Risk för alkoholism bland krogpersonal

ALKOHOL Anställda i krogmiljö dricker för mycket alkohol. Särskilt utsatta är kvinnorna.

Av dem som arbetar på krogen har sex av tio en riskabel konsumtion av alkohol. Det är tre – fyra gånger så många som bland den övriga befolkningen. För kvinnliga anställda under 30 år är det så många som åtta av tio. Det uppger Ekot och refererar till en ny studie som publiceras i Scandinavian Journal of Public Health.

I undersökningen har 600 kroganställda ingått.

– Mer än hälften har en riskkonsumtion, säger Thor Norström,

Riskyrt

professor i sociologi vid Stockholms universitet och en av forskarna bakom studien, till Ekot.

Thor Norström säger till Ekot att det

finns två skäl till att kroganställda dricker så mycket.

– De som börjar jobba på krogen dricker mycket redan innan de börjar. En annan förklaring är att själva krogmiljön med stressigt jobb och tillgång till alkohol gör att man pressas att dricka mer, säger han.

Hans slutsats är att det är viktigt att arbetsgivarna tar ansvar och fångar upp dem som utvecklar ett riskbeteende.

Studien har genomförts av STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) och Stockholms universitet.

EVA EKEROTH

43%

...av de kvinnor som testat sig på alkoholprofilen.se i sommar oroar sig för sitt drickande.

Sprit på hemmet.

FOTO: ISTOCK

Delade meningar om alkohol på äldreboende

Sedan den 1 juni är det tillåtet att servera alkohol på äldreboenden. Bra att de äldre får bestämma själva vad de vill dricka, tycker många. Tveksamt, anser andra.

ALKOHOL På Kampementets vård- och omsorgsboende har de äldre kunnat dricka alkohol redan tidigare.

– Det är bara positivt. De som bor här är ju inte omyndigförklarade. Vi serverar ingen som inte ber om det och sjuksköterskorna gör en bedömning för varje person om det är lämpligt med hänsyn till deras medicinering, säger Christina von Segebaden, verksamhetschef på Kampementets vård- och omsorgsboende i Stockholm.

Andra äldreboenden Accent kontaktat tycker inte heller att det är några problem med den nya lagen.

– Tvärtom, säger en enhetschef. Det är väl bra att man får ta sig ett glas även om man blivit äldre.

En biträdande verksamhetschef tycker att det kan vara problematiskt ur medicinsk synpunkt.

– Som vårdpersonal tänker man ju på medicineringen, säger hon.

Men i grunden är hon positiv till att de gamla får välja vad de ska äta och dricka.

– De kan ju gå till restaurangerna runt omkring om de inte blir serverade här, säger hon.

En vikarierande verksamhetschef säger att hon tycker det är självklart att de gamla har rätt att dricka alkohol om de vill.

– Om någon har alkoholproblem, eller en medicinering som gör att de inte bör dricka, får man ta en diskussion med dem. Det brukar gå bra, säger hon.

Undersköterskan Feline Flodin är dock mycket kritisk till att servera alkohol på äldreboenden.

– Man har ju de medboende att ta hänsyn till. De kan till exempel vara nyktra alkoholister eller ha medicinska orsaker att hålla sig nyktra. Det känns oetiskt att låta

dem titta på när andra dricker, säger hon.

Allra viktigaste skälet anser hon dock är medicinskt.

– Vi har inga hem för friska äldre idag. De som bor här är sjuka och kraftigt medicinerade. Läger man till alkohol kan det hända oförutsedda saker, säger Feline Flodin.

Att tvingas servera alkohol anser hon oförenligt med sin yrkesroll.

– Jag är här för att vårda patienterna, inte för att serva dem med alkohol, säger hon och påpekar att gränsdragningen blir svår. Vad säger man om någon vill ha mer än ett glas? Vem ska bestämma hur mycket de får dricka?

Hon undrar också vems ansvar det är om något händer.

– Om de ramlar och bryter sig efter att ha blivit serverade på hemmet undrar jag vems ansvar det är. Äldrevården har inte resurser för extra belastning, säger hon.

EVA EKEROTH

Nu i höst återkommer våran tidigare satsning Kalas-Bra!

Vi ser gärna att ni i föreningarna anordnar **Kalas-Bra!** arrangemang.

På vår hemsida www.varagardar.se finns recept på olika arrangemang, här följer några exempel:

**Nyktra
fester i våra
lokaler!**

- Nobelfest
- Välkomstkallas för nyinflyttad
- Teater med mat
- Alkoholfritt mingel
- Sopplunch med politiker
- Författarfrukost
- Bingopromenad

Våra Gårdar
Box 128 25

112 97 Stockholm

Tel: 08-672 61 50

Fax: 08-672 61 59

www.varagardar.se

FILM- & KULTURDAGAR

BIO ROXY 19-21 OKTOBER I ÖREBRO 2012

- En hel helg tillägnat idéer, erfarenheter och tankar om biografen som en mötesplats

För biografägare, filmintresserade och kommunala företrädare!

Start fredag kväll kl 19, avslutning med lunch söndag ca kl 14.
Våra Gårdars Film & Kulturdagar sker i samarbete med Film i Örebro Län.

Deltagaravgift: 950 kr (övriga), 650 kr (VG-bio), avgiftsfritt för 2 deltagare från VG-Bio och för 2 deltagare från VG-kulturarrangörer. I avgiften ingår mat, fika, filmer och föredrag.

Anmälan senast 8/10 till Våra Gårdar, Box 128 25, 112 97 Sthlm, tel 08-672 61 50 eller www.varagardar.se/bio

EXKLUSIVA FÖRHANDSVISNINGAR

KONSTEN I DET

OFFENTLIGA RUMMET

TANKAR OM DEN FRAMTIDA

DIGITALA BIOGRAFEN

KONSTUTSTÄLLNINGAR

KONSERT

VISUELLA EFFEKTER

OM FILMEN, SANTALET

OM NÄTVERKETS ROLL I DET

OGH OMVÄRLDEN

LOKALA PUBLIKARBETET

MÅSTE DET VARA EN AFFISCH?

Tips på logimöjligheter: Vandrarmhemmet Vinkasten, Livin Hotell & Vandrarmhem, Best Western City hotel, Hotell Göta, First Hotel Örebro eller Elite Stora Hotellet

9-11 NOVEMBER

Verksamhetsforum

TOLLARE FOLKHÖGSKOLA

Forumet är tillfället där du träffar IOGT-NTO:are från hela landet under en inspirerande helg för att lära och umgås. Du kommer att kunna ta del av och delta i föreläsningar och samtal i olika alkoholpolitiska frågor, vårt sociala arbete, nya förebyggande metoder och vårt internationella arbete.

Vi erbjuder föräldrar att ta med sina barn. Under föreläsningar och seminarier erbjuds aktiviteter för barn från 5 år upp till 12 år. Deltagaravgift för vuxen från 1 000 kr/vuxen, barn 5-17 år betalar 100 kr.

Läs mer på www.iogt.se/utbildningar.

Världen. Protester mot ölförsäljning.

Den lilla staden Whiteclay i Nebraska har något dussintal invånare. Ändå såldes här förra året fyra miljoner burkar öl. Förklaringen är enkel – Whiteclay ligger precis utanför indianreservatet Pine Ridge, och här är det enligt de lokala lagarna förbjudet att ens inneha alkohol.

Alkoholproblemen bland befolkningen i reservatet har länge varit mycket stora och ledningen för sioxstammen som bor där har tröttnat. I februari lämnade man in en stämningsansökan mot de fyra ägarna till stadens spritbutiker och senast i slutet av augusti genomförde ett hundratal män, kvinnor och barn en protestmarch från reservatets högvarter till Whiteclay.

Kravet är att alkoholförsäljningen ska upphöra.

PIERRE ANDERSSON

VIN TILL MAMMA

"Natta barnen, **slå dig ned med ett glas Mommy Juice**. Det förtjänar du.", så lyder slogan för ett av flera nordamerikanska vinmärken riktade till kvinnor.

TEXT OCH FOTO ANNA LARSSON BERKE

Mommy's Time Out är ett annat. Vare sig man är dubbelarbetande eller heltidsmamma som bytt yrkeskarriären för familjeprojektet, har man uppvaktats av alkoholföretag sedan tonåren med produkter som passar varje livsfas.

På 1990-talet stal ölbolagen marknadsandelar med reklam om öl som del av en

livsstil med kompisar, sport och friluftsliv. I konsumentjakten fann spritbolagen en outnyttjad källa – kvinnor. I en intervju för tidningen *Toronto Star*, beskriver David Jerrigan på *Centre on Alcohol, Marketing and Youth* vid Johns Hopkins University, hur 90-talets explosion av alkohopop var stödhjul för en hel gene-

"Du måste
prova vodka
som smakar
kaksmet."

EXPEDIT

ration av kvinnor. Istället för att börja dricka öl gick de, via söta, berusande fruktdrinkar, direkt till vin och starksprit. Efter universitetstidens festande blev förebilden *Sex and the City* där trendiga, självständiga yrkeskvinnor dricker glamorösa drinkar och spritproducenterna förstärkte budskapet. I dag står kvinnor för en ökad konsumentkraft och beslutsfattande i familjen. PR-chefen för märket *Girl's Night Out*, säger att i Kanada räknar man med att "kvinnosegmentet av kunderna står för 85% av köpbesluten för vin i 70–100 kronors klassen".

Indirekt reklam når nu överallt via sociala medier som Facebook, där kvinnor är överrepresenterade, men i kanadensiska Ontario kritiserar även LCBO, motsvarigheten till Systembolaget, för att slarva med sitt samhällsansvar. LCBO skickar ut reklam till alla hushåll som liknar modetidningar med foton av leende, välklädda, unga människor med cocktails i handen och texter som: "Mixa som proffsen". LCBO:s butiker har inretts för att passa

Butikerna är arrangerade med hyllor vid kassorna för att locka till merköp.

Ontarios
alkoholmonopol
satsar särskilt på
att nå kvinnor.

Arrangemang efter
färg och form.

de kvinnliga kunderna. Till bakgrundsmusik bjuds det på smakprov och på hyllorna står flaskor med bilder på klänningar och damskor och namn som *Skinny Girl* och *Wild One's*. Lågkalorialalternativ av öl, färdigmixade drinkar och vin, trängs med dussintals pastellfärgade vodka med bär

och fruktsmak som påminner om bordsvatten och smoothies. Nya smaktrenden bygger på idén om kvinnors stora last, godis och bakverk.

– Du måste prova vodka som smakar kaksmet, säger den kvinnliga expediten, man kan dricka den ren men blandad smakar den precis som ananas-, eller kokoskaka eller vad som helst. Och vispgräddesvodka är utsökt! –Kvinnosortimentet är kul, fortsätter hon. I julas fick man en aftonväska eller örhängen med i deras presentförpackningar. Vem vill inte ha en väska?

Det här är jämlikhet säger försvararna: "Män har alltid varvat ner med en drink efter jobbet, nu är det OK för kvinnor också". Kritikerna säger att det ena inte ursäktar det andra. David Jerrigan anser att marknadsföring för att skapa en livstidstrogen kund av unga kvinnor är förkastlig. Kvinnor har sämre förmåga att förbränna alkohol men lockas att dricka starkare produkter som gör dem utsatta i sociala sammanhang, ökar risken för alkoholberoende och påverkar hjärnan i en fas när den ännu utvecklas. Samhället måste ta ett ansvar för att motverka indirekt reklam i sociala medier, tidningar, film och tv.

Kanadensiska MADD (Mothers Against Drunk Driving), ser en lösning i Sveriges högre alkoholskatt och i provinsen Saskatchewan har höjd skatt på alkoholstarka produkter riktade mot unga och kvinnor, minskat försäljningen med 18%. ■

"Män har alltid varvat ner med en drink efter jobbet, nu är det OK för kvinnor också."

UNGA KVINNOR MÅLGRUPP FÖR ALKOHOLINDUSTRIN

Även i Sverige har unga kvinnor och flickor blivit en viktigare **målgrupp för alkohol- och tobaksindustrin**. Marknadsföringen blir allt mer utstuderad och subtil.

TEXT OCH FOTO **EVA EKEROTH**

I våras, lagom till studenten, kunde man köpa glas i en förpackning som liknade en exklusiv handväska. Förpackningen var också intill förväxling lik en vinbox som säljs på Systembolaget.

Målgruppen för glaset råder det knappast någon tvekan om. Hur jämställd kunden än kan tänkas vara är det svårt att föreställa sig någon köpa glaset som studentpresent till en pojke.

– Marknadsföring som riktar sig till unga kvinnor har ökat markant på senare år, både från alkohol- och tobaksindustrin. Den riktar sig gärna till det undermedvetna, ofta rör det sig bara om anspelningar, säger Leena Haraké, kanslichef på KSAN.

Kvinnoorganisationernas samarbetsråd

i alkohol- och narkotikafrågor, som KSAN uttyds, har i många år kämpat för att uppmärksamma kvinnors och flickors situation med fokus på alkohol och narkotika.

Leena Haraké berättar om snus med lakritssmak, blommiga ölburkar och rosa snusdosor och cigaretter. Hon visar också en annons där en kvinna håller ett läppstift mellan fingrarna.

– Jag visade bilden för grannens barn i lågstadiet och frågade dem vad kvin-

nan gjorde. "Hon röker" svarade de omedelbart, berättar hon.

Hon har fler liknande annonser uppklistrade på väggarna.

På samma sätt ser det ut på de modebloggar som läses av många unga kvinnor varje dag.

– Unga kvinnor utsätts för massiva kampanjer för att dricka, röka och snusa. Det traditionella drogöföbyggande arbetet räcker inte längre, säger Leena Haraké.

Istället försöker KSAN göra unga tjejer medvetna om vad de utsätts för. KSAN har tagit fram ett handledarmaterial med titeln "Det rosa monstret" som kan användas i studiecirkel eller gruppträffar.

– Unga tjejer har makt. Unga är en köpstark grupp idag. Vi vill få tjejerna att använda sin konsumentmakt, säger Leena Haraké. ■

"Unga kvinnor utsätts för massiva kampanjer för att dricka."

LEENA HARAKÉ

Kommer Accent för sällan?

Lugn, vi publicerar nyheter på
webben varje dag.

www.accentmagasin.se

Peter Söderlund växte upp med missbruk. Idag jobbar han med organisationen X-cons.

"JAG VILLE STÄNGA SYSTEMET MED ETT GEVÄR"

Peter Söderlunds farfar smugglade sprit, **hans pappa var alkoholist precis som han** själv. "Ungarna fick ett helvete för att jag drack. Det är klart att det finns ett socialt arv – men nu är det brutet", säger han.

TEXT **OLLE ERIKSSON** FOTO **ANDREAS APELL**

Peter är elva år gammal och på väg hem från skolan. I huvudet är det kaos och i magen gör det jätteont, ett par gånger den senaste tiden har han varit nära att svimma av smärtorna. Det är stressen över allt han tvingats uppleva de senaste åren: minnena från när poliser med dragna vapen stormar in i lägenheten. När hans pappa, galen av raseri över att inte bli insläppt, hugger en yxa i ytterdörren. Eller när storebrorsan bli huggen med kniv i bröstet nere vid sjön. Han kommer fram till hyreshuset, öppnar försiktigt porten och smyger in. Han stannar ett par sekunder och lyssnar. Hör någon som andas tungt uppe i trappen. Det är all information han behöver. Det är inte läge att gå upp och möta sin aggressiva och stupfulla pappa som väntar på att bli insläppt. Han tar sina skolböcker och går ned till sjön istället.

Slog ned den fulla tomten

– När jag ser små barn idag, och tänker på allt jag och mina bröder gick igenom, frågar jag mig hur i helvete jag överlevt, säger Peter Söderlund som idag är 51 år

"Hur i helvete har jag överlevt?" är en fråga som Peter, nu 51, ställer sig.

"Alkoholen splittrade min familj, utan den hade min ena bror inte varit död."

PETER SÖDERLUND

När han var tio blev han berusad första gången. "Jag var störst, bäst och vackrast."

"Samma år högg farsan en av mina storebröder med en morakniv i bröstet."

PETER SÖDERLUND

och arbetar med den brotts- och drogfö-
rebyggande organisationen X-CONS. Han
växte upp med sin mamma, pappa och tre
bröder i Tyresö utanför Stockholm. För-
äldrarna skildes tidigt, mycket på grund
av att mamman inte orkade med pappans

supande. Fylla, bråk och skrik var en del
av vardagen. Flera gånger under tonår och
vuxenliv har Peter och hans bröder hamnat
i slagsmål och försökt ha ihjäl varandra.

– Alkoholen splittrade min familj, utan
den hade morsan och farsan kanske hållit

ihop, min ena bror hade inte varit död och
vi andra bröder hade inte fått alkoholpro-
blem senare i livet.

Högtiderna var inte alltid mysiga
och trevliga, då det ofta var alkohol med
i bilden. Som trettonåring tröttnade Peter
på den fulla tomten och slog ned honom i
trapphuset.

Mamman var alltid nykter och den
som försörjde barnen, såg till att det
fanns mat och kläder. Men pappan dök
ofta upp och hälsade på. Var han onykter
blev han en elak och aggressiv person.
När han var nykter var han helt annor-
lunda och Peter var trygg och glad. Pap-

pan tog ofta med sönerna ut till skogen och sjön. De fiskade och plockade svamp, vilket var ett sätt för den fattiga familjen att få mat på bordet.

Hålla tyst utåt

När Peter var tio år gammal blev han bju-

den på öl för första gången. En bra karl skulle ha en stor stark resonerade hans pappa. När han var berusad kände han sig störst, bäst och var inte rädd för något.

– Samma år högg farsan en av mina storbröder med en morakniv i bröstet. Vi var ute i skogen när de började bråka. Brorsan

var millimeter från att dö. Jag såg allt.

Men den version polisen fick gick ut på att brorsan blivit överfallen av ett gäng.

– Lojaliteten var väldigt viktig inom familjen. Om polisen kom efter att mamma och pappa bråkat hoppade jag på dem istället för pappa.

Han minns att han tidigt kände ett avståndstagande gentemot samhället, myndigheterna och villa-människorna. De stod för något främmande och skrämmande.

Som 18-åring flyttade han hemifrån och startade ett eget företag. Han drack en del, men livet var ordnat och han la mycket tid på företaget.

**"Jag såg mig själv i min son.
Jag hade blivit precis som
min egen pappa."**

PETER SÖDERLUND

"Ungarna fick ett helvete av att jag drack, precis samma skit som jag upplevt på grund av min farsa."

– En dag ringde morsan och berättade att min bror Harry hade tagit livet av sig. Vi åkte till hans lägenhet. Han hade skrivit "fuck off" på badrumsspeglarna. I samband med det kramade jag min mamma på eget initiativ för första gången. Det var en polis som sa till mig att göra det.

Själv mordet gjorde Peter deprimerad, ledsen och arg. Han hade långt gångna planer på att åka in till Systembolaget i Tyresö med ett gevär och "stänga ned det".

– Jag hade inte tänkt skada någon utan bara skicka hem personalen. Det var staten som sålt brännvinet som splittrat min familj och nu ville jag göra en markering.

Det blev dock inget med aktionen då polisen efter ett tips beslagtogs geväret. Under de många år som följde levde Peter ett kriminellt liv med mycket drogmissbruk. Han fick barn och gick på föräldramötet onykter med munnen full av stimorol.

– Ungarna fick ett helvete av att jag drack, precis samma skit som jag upplevt på grund av min farsa.

Ett minne han har ångest över än idag är när han och sonen planerat att åka till

"Ungarna fick ett helvete av att jag drack."

PETER SÖDERLUND

Gröna Lund ihop men Peter blir gripen av polisen.

– Det där förföljde mig länge, jag såg plötsligt mig själv i min son. Jag hade blivit precis som min egen pappa.

Vändningen

Gripandet ledde till ett fyra och ett halvt år långt fängelsestraff för narkotika- och vapenbrott. Han bestämde sig för att sluta med missbrukandet och den kriminella livsstilen. När han muckade 1998 var han med och byggde upp Kris- Kriminellas revansch i samhället. Han studerade och började för första gången i sitt liv att umgås med hederliga och drogfria människor.

Idag är Peter drogfri, det har han varit ända sedan han muckade från fängelset. Han tycker det är skönt att vara i ett permanent tillstånd där han vet vad han gör. Att slippa minnesluckor och bråk. Det var många år sedan hans pappa gick bort men

mamman träffar han regelbundet.

Han tycker att det borde satsas mer offensivt med information om skadorna och problemen alkoholen orsakar.

– I förörterna finns en massa kunskap och engagemang och folk som verkligen vill sluta med sitt missbruk. Problemet är att det saknas resurser för att stödja dem, därför borde man även satsa mer pengar på folkrörelserna ute i landet. Jag skäms för den värld vi håller på att skapa för våra barn. Jag får ont i magen när jag ser förskolor med bristande resurser där små barn inte fångas upp. Barn som en dag kommer att växa upp och hamna i fängelset.

Som pappa är ambitionen att ha en öppen dialog med barnen, han hoppas att de ska våga prata med honom om de får problem eller provar narkotika.

– Farfar smugglade sprit, pappa var alkoholiker, jag själv missbrukade och sålde narkotika. Det är klart att det finns ett socialt arv. Men nu har jag brutit det sociala arvet, mina barn har en pappa som arbetar, är nykter och har en bra kontakt med myndigheter och samhälle. Jag hoppas att jag lyckats reparera den skada jag ställt till med för dem. ■

"I förörterna finns en massa kunskap och engagemang."

PETER SÖDERLUND

RIKSFÖRENINGEN VÅRA GÅRDAR & WENDELSBERGS TEATER PRESENTERAR

Illustrerad KLASSIKER

AV JAN WENNERGREN

VI ILLUSTRERAR EN KLASSIKER

Klassikern om pappan som inte är där.
Klassikern om pappan som klär sig i flott kavaj
på kvällen och kryper hem på alla fyra.
Klassikern om pappan som borde varit en bra förebild.
Klassikern om pappan som lät sig besegras av alkohol.
Och klassikern om sonen som inte längre vill låtsas.

*Pjäsen vänder sig till tonåringar och vuxna och är en
underhållande tankeväckande berättelse om föräldrar
och barn, när alkoholen är en del av familjen.*

BOKA NU!

Wendelsbergs Teater
Tel: 031-338 05 28 / 031-338 05 67
E-post: info@wendelsbergsteater.com

Blå Bandet

"Både jag och IOGT-NTO vinner på mitt sparande i GodFond."

Du sparar tryggt hos GodFond. Fondbolaget Eldsjäl Fond AB, där IOGT-NTO är en av delägarna, överlät 2011 förvaltningen av bolagets tre fonder till fondbolaget GodFond i Sverige AB. IOGT-NTO är därmed en av de organisationer som får del av det överskott GodFond delar med sig av. Sedan 2009 har drygt 1,3 miljoner kronor skänkts till olika ideella organisationer – t ex SOS Barnbyar, Rädda Barnen och Stockholms Stadsmission.

"För mig är det självklart att spara i GodFond. Det innebär en trygg placering av mina pengar eftersom GodFond är ett bolag som drivs helt utan vinstintresse och där utdelningen av överskottet går till vällovliga ändamål – som t ex IOGT-NTO:s verksamhet. Jag är alltså med och bidrar till en nyktrare värld."
Peter Moilanen, generalsekreterare IOGT-NTO

Fakta om att spara hos GodFond:

- Låg förvaltningsavgift
- Delar av överskottet från GodFonds vinst går till IOGT-NTO
- Du kan välja att stödja IOGT-NTO ytterligare genom att årligen ge 2 procent av ditt kapital

Läs mer på www.godfond.se där du också kan anmäla dig.

IOGT-NTO-RÖRELSEN PRESENTERAR

NYA Pumpen

Årets mest nervkittlande frågetävling, JAAA!

15 NOVEMBER 2012 / kl 20.00–21.00

TRE HJÄLPMEDEL BEHÖVS

Mobiltelefon för sms eller tillgång till mail, en **digital-kamera** för fotografering, samt **cd-spelare** eller tillgång till vår hemsida.

PLATS

Där ni själva väljer att förlägga tävlingen

FRÅGEKATEGORIER

Kunskapsfrågor, Knep & knåp och Sinnens & uppdrag

MER INFORMATION

Lag utanför IOGT-NTO-rörelsen betalar en deltagaravgift på 100 kr/lag, för lag knutna till IOGT-NTO-rörelsen är det gratis.

Anmälan senast den 22 oktober på www.iogt.se/pumpen.

Pumpen är en frågetävling där nästan allt är tillåtet för att hitta svaren på frågorna. Alla lag svarar på frågor under samma timme runt om i landet. Skapa lag i föreningen eller med vännerna – ju fler det är i laget desto fler kan hjälpas åt att svara på frågorna!

KNARK- FABRIKER FLYTTAR NORRUT

De senaste åren har tomma hus i avfolkade, **norrländska byar allt oftare blivit tillhåll för cannabisodling.**

I västerbottniska Örträsk glädde sig byborna åt det unga par som nyss blivit deras grannar. Ända tills de förstod vad det egentligen handlade om.

TEXT OCH FOTO **BERTHOLOF BRÄNNSTRÖM**

– **Det var en enorm besvikelse** när vi fick läsa om knarkodlingen. Vi kände oss djupt bedragna och blev jätteledsna, säger Gun Rehnman, en av grannarna.

Hon står utanför den än en gång tomma och nersläckta villan i den vackra byn. Örträsk är en pärla i södra Lapplands böljande skogslandskap, men precis som så många andra byar i Norrlands inland drabbat av avfolkning och allt fler tomma ödehus.

Därför glädde sig också Gun Rehnman och många andra när ett ungt par våren 2010 köpte ett av husen i byn, en stor tvåplansvilla med källare och uthus. Mannen i familjen hade besökt Örträsk tidigare under vintern för att inspektera huset och uppenbarligen blivit helt nöjd, inte minst över prislappen på ynka 75 000 kronor.

– Det är ett jättefint hus, absolut. Men så ser prisbilden här uppe ut, säger Gun.

De nya grannarna var inte så trevliga som Gun Rehnman hoppats på. Nu står huset tomt.

Hon var liksom andra i Örtärsk lite nyfiken på de nya grannarna och hejade glatt så fort hon fick chansen. Paret som kom från Polen visade till en början också intresse för att rusta upp och började både måla om fasaden och fixa på gården.

– Bland annat hade de skaffat hem några pallar med jord och jag tänkte att de skulle anlägga rabatter och så. Men det blev inget av det.

Inte heller med ommålningen, skulle det visa sig. Efter att nedre delen av fasaden målats röd, tog även det stopp.

De nya grannarna höll sig i stället mest inomhus med nerdragna persienner och varken Gun eller andra i byn kunde riktigt förstå vad de gjorde. Eller hur de försörjde sig.

– Det var lite konstigt, men man ville ju inte tränga sig på. Man såg nästan aldrig någon av dem, inte ens på affärn.

Däremot såg byborna dag som natt det

blåaktiga sken som sipprade ut genom persiennerna. ”Jaha, nu ser dom på TV”, tänkte man, berättar Gun.

Men med tiden började misstankarna gro om att allt inte stod rätt till.

– När hösten och kylan kommer börjar alla elda med ved i Örtärsk. Den lukten känns väl igen. Men lukten från huset med det polska paret var helt annorlunda, säger Gun som anade oråd och drog sig till minnes en flummig 70-talskonsert i Scandinavium med bandet Weather Report.

– Det var samma lukt, tung på något vis.

Så tanken på droger slog mig. Det var obehagligt och lite skrämmande, där man bor ska man ju känna sig trygg. Inte minst i en liten by som Örtärsk.

Det var också Örtärskbornas misstänksamhet som gjorde att polisen redan mindre än ett år efter inflyttningen fick upp ögonen för paret och verksamheten i villan. Efter att först bara ha knackat på och själva tydligt märkt cannabislukten, ordnade polisen fram en husrannsaktionsorder och slog till.

Ett lyckosamt tillslag skulle det visa sig. Inne i den stora Örtärskvillan fanns

”Det var lite konstigt, men man ville ju inte tränga sig på.”

GUN REHNMAN

Efter tips från grannarna gjorde polisen en husrannsakan i Örträskvillan. Följden blev fängelse för tre av de inblandade, och återigen ett tomt och tillbommat hus i byn.

närmare 1 000 plantor i olika växtstadier. Bara i köket fanns åtta växtlampor, tre golvfläktar, en styrenhet för klimatkontroll och en takmonterad utsugsfläkt.

Totalt skulle odlingen ha gett över tolv

kilo cannabis om den fullföljts, värt miljoner enligt polisens beräkningar.

Och odlingen i Örträsk är långtifrån enda exemplet i Norrland. Bara i Väster-

"Sådant här är väldigt svårt att spana."

OLLE ANDERSSON

botten har polisen de senaste tre åren avslöjat över 50 fall av narkotikatillverkning. De flesta ganska små, men i några fall rena "knarkfabriker" precis som i Örträsk, säger Olle Andersson, operativ spaningschef vid roteln för grova brott i Umeå.

– Förra året gjorde vi ett tillslag i en by i närheten av Lycksele. Också där var hela huset en del av verksamheten. Självklart finns också ett stort mörkertal, sådant här är väldigt svårt att spana på, säger han.

Oftast påträffas odlingarna av en slump när polisen är ute efter annat, men

värdefulla tips från grannar eller andra – som i Örträsk – leder också ibland till avslöjanden.

Enligt Olle Andersson är hemmaodlarna oftast själva missbrukare. Dessutom svenska medborgare i nio fall av tio, vilket är betydligt högre än när det gäller annan brottslighet.

Men den som är alltför nergången eller kriminellt belastad blir sällan framgångsrik.

– Dels är det inte så lätt att odla. Du måste ha lite gröna fingrar och en hel del kunskap för att lyckas. Dels gäller det att smälta in i omgivningen och inte dra till sig för mycket misstankar.

Att cannabisodling ökat och numera är helt etablerat också i norra Sverige, är Olle Andersson helt övertygad om. Också att det kommit för att stanna.

– Den som sköter det här löper liten risk att upptäckas. Det är en otroligt svårspanad verksamhet. Därför ser vi gärna att folk ringer när man tycker något verkar märkligt.

I Örträsk står bilen kvar på uppfarten vid den stora villan. En bit av polisens avspärrningsremsa sitter fortfarande fast-

knuten på trappträcket, men huset är nu lika tomt och öde som innan det polska paret kom hit för två år sedan.

Några av de inblandade dömdes till flera års fängelse för grovt narkotikabrott. Sammanlagt fälldes fem personer i målet vid Lycksele tingsrätt.

Gun Rehnman tycker det är bra att rättvisa skipats, hon har själv inget överseende med vare sig drogtillverkning eller langning, men hon sörjer att hon inte fick de unga grannar hon så gärna önskat sig och byn behövde.

Samtidigt är hon glad över att byborna fattade misstankar så snabbt som man gjorde. Hon ryser när hon tänker på

"Det hade kunnat bli en våldsam uppgörelse där."

GUN REHNMAN

hur det hade kunnat gå.

– Polisen hittade ju också vapen och ammunition i huset. Ibland får jag katastroftankar på att det hade kunnat bli en våldsam uppgörelse där, mitt i byn, säger hon.

Vad som nu ska hända med huset vet hon inte. Villan förverkades av staten i samband med tillslaget och kommer troligtvis att avyttras så småningom, säger Olle Andersson vid Västerbottenspolisen.

Gun Rehnman hoppas givetvis att nya köpare hittar till byn, men känner sig lite bränd efter det som hänt.

– Sådant här klarar man sig utan, säger hon kort. ■

FRAMGÅNGSRIK POLISSATSNING SKROTADES

I södra Sverige har organiserade ligor tjänat mycket pengar på storskaliga marijuanaodlingar. Trots ett antal framgångsrika tillslag lade polismyndigheten ner sin satsning mot cannabisodlingar.

På tre dagar i juni 2008 avslöjades fyra större professionella marijuanaodlingar i norra Skåne. Det första huset som polisen hittade låg längs med väg 121 en halvmil öster om Lönsboda i Osby kommun. Där hittades 226 marijuanaplantor fördelade på fyra odlingsrum. Rummen var utrustade med värmelampor, fläktar och försedda med tillufts- och frånluftsledningar. Det skulle bli det första avslöjandet av många marijuanaodlingar i Sverige sommaren 2008.

Tillslagen kom efter att tullen funnit stora mängder odlingsutrustning för marijuana när man egentligen letade efter alkohol.

Innehavet är inte olagligt – men när man undersökte saken såg man att samma personer tidigare hade gripits i Norge för inblandning i organiserade marijuanaodlingar.

Mellan 2007 och 2009

pågick det så kallade cannabisprojektet vid läns-kriminalavdelningen i Skåne. Det var ett underrättelseprojekt finansierat med regeringspengar från en pott som örönmärckts för grov organiserad brottslighet.

Johnny Gyllensjö är polis och jobbade inom projektet. De ställde sig frågan varför Sverige inte skulle ha samma problem som Norge.

– När vi undersökte saken noggrannare hittade vi snart flera odlingshus, säger han.

Husen låg i mindre byar och var inredda för odling, liknande stora växthus, berättar Johnny Gyllensjö.

Cannabisprojektet resulterade i att 38 personer dömdes till fängelse i sammanlagt 97 år och två månader och 400 kilo cannabisprodukter beslagtogs. Trots framgångarna så lades projektet ner 1 juli 2009.

– Jag förespråkade att Cannabisprojektet skulle fortsätta, säger Johnny Gyllensjö. Vi hade cannabis som prioritet och jobbade bara mot det. Poliser ute i landet prioriterar andra saker och då undersöker man bara om det finns fler odlingar om det kommer in specifika tips.

Bengt Persson, spaningsledare på Skånepolisen säger att man inte kan prioritera allting och att de inte gör något särskilt för att stoppa marijuanaodlingen numera.

– Får vi kännedom om någonting så startar vi en förundersökning, men annars vet vi inte var vi ska leta, säger han.

LINN HEIEL EKEBORG

OM DU GÖR NÅGOT FÖR ATT

MINSKA

ALKOHOLSKADORNA

SÅ KAN VI

göra något för dig.

Runt om i Sverige finns mängder av projekt för att minska alkoholens skadeverkningar. Många av dem är med i IQ Nätverk, men inte alla. Och det är synd. För om alla samlas i ett nätverk blir vi tillsammans starkare och kan göra större skillnad.

Driver du ett sådant projekt? Skicka in anmälan på iq.se där du berättar vad du gör. Sedan får projektet ett IQ-nummer och du som driver det blir medlem i IQ Nätverk. På våra nätverksträffar får du sedan chansen att träffa andra som jobbar mot samma mål. Bättre tillfälle till att både inspirera och inspireras är svårt att hitta. Dessutom är allt detta helt kostnadsfritt. **Välkommen!**

IQ

är du nyfiken på
EU?

Vi söker dig som vill vara med och utveckla vårt EU-arbete! Vi vill att du deltar i en studiecirkel, lär dig mer om EU och alkoholen och är med och utformar våra studieresor till Bryssel. Vi gör även en gemensam resa i vår där du får testa dina kunskaper i praktiken.

Är du en av de sex medlemmar vi söker? Kontakta Ella Sjodin på 08-672 60 30 eller ella.sjodin@iogt.se

Bygghandläggare/Byggnadsingenjör

Riksföreningen Våra Gårdar söker ny bygghandläggare/byggnadsingenjör!

Våra Gårdar är riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler. Vår nuvarande bygghandläggare går i pension våren 2013 och nu söker vi hans efterträdare.

Din uppgift blir att handlägga byggfrågor för våra medlemmar, samt bistå dem när det gäller försäkringsfrågor och myndighetskontakter.

Du blir ansvarig för vår byggavdelning och arbetet innebär resor för att möta våra trevliga medlemmar runt om i landet.

Vi söker dig som är initiativrik, har gott ordningssinne, bra samarbetsförmåga samt erfarenhet av folkrörelsearbete.

Vi förutsätter att du är medlem i en nykterhetsorganisation eller beredd att bli det.

Upplysningar om tjänsten lämnas av Per-Martin Anderberg som idag innehar tjänsten, 08-672 61 53 eller VD Olle Häggström, 0733-72 63 52. Beräknad tillträdesdag är 1 april 2013.

Välkommen till oss på Våra Gårdar! www.varagardar.se

Din ansökan vill vi ha senast den 23 november till: Våra Gårdar, Box 12825, 112 97 Stockholm eller till olle.haggstrom@varagardar.se

SÅ PÅVERKAR INDUSTRIN ALKOHOL- POLITIKEN

Den globala **alkoholindustrin lägger stora resurser på lobbying**. Accent har kartlagt de viktigaste aktörerna och deras metoder.

Alkoholproduktionen i världen domineras av några få bolag, åtminstone inom öl- och spritindustrin. Producenterna är konkurrenter, men samarbetar i vissa frågor, inte minst när det gäller lobbyverksamhet.

Företagen bekostar forskningsprojekt, tar fram skolmaterial, och tillhandahåller färdiga alkoholpolitiska program, inklusive förslag till lagstiftning, för länder som vill se över sin politik. Särskilt intresserad är man av att påverka utvecklingsländer – en växande marknad som idag ofta står helt utan lagstiftning på området.

De alkoholpolitiska förslagen som kommer från industrin innehåller ofta samma komponenter: att man ska lära befolkningen att dricka ansvarsfullt, att samarbete

med industrin är utvecklande för alkoholpolitiken, att industrin själva ska ta ökat ansvar samt att alkohol ger en nettoförtjänst för samhället. Rekommendationer som står i skarp kontrast till såväl forskning som WHO:s rekommendationer.

Förutom ren lobbyverksamhet ägnar sig alkoholindustrin allt mer åt att stödja sociala projekt – på senare år har man också börjat stödja bistandsprojekt i utvecklingsländer. Per-Åke Andersson, programsekreterare på IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut, menar att det är mycket problematiskt när industrin ger sig in i politiska och sociala frågor.

– Det försvårar för ländernas regeringar att fatta beslut om restriktioner när indu-

strin går in med stora bistandsprojekt i landet. Men alla alkoholskador som blir följden tar ju inte industrin hand om, säger han.

Ett exempel är ICAP (se nedan), som arbetar hårt för att påverka lagstiftningen i Afrika och Asien.

– Vi fick se ett förslag till lagstiftning som ICAP skrivit för Botswanas räkning. Jag och mina kollegor analyserade förslaget, skrev till parlamentet och kommenterade hur förslaget gynnade alkoholindustrin samt vad de borde göra istället – enligt vad forskningen visar är effektivt. Det resulterade i att förslaget inte antogs utan att en kommitté tillsattes för att ta fram ett nytt, säger han.

– Många tror att vi ser industrin som onda, men det handlar inte om det. Problemet är att deras huvuduppgift är att tillverka alkohol och sälja så mycket som möjligt med så stor förtjänst som möjligt. Det är oförenligt med att säga sig vilja bidra till att minska skadeverkningarna, säger han. ■

"Särskilt intresserad är man av att påverka utvecklingsländer."

Fakta. Alkohollobbyn i Sverige

Alkoholgranskningsmannen, AGM

Sveriges Bryggerier och Sprit & Vinleverantörsföreningen har tillsammans instiftat Alkoholgranskningsmannen, som bevakar hur företagen marknadsför sina produkter. Det är dock bara medlemmar i respektive organisation som kan utsättas för sanktioner när de bryter mot de överenskomna riktlinjerna.

Sprit & Vinleverantörsföreningen

Branschorganisation för de svenska importörerna och tillverkarna av sprit och vin. Företagens språkrör i gemensamma frågor,

som alkoholpolitik och relationerna med Systembolaget. Tillsammans med Sveriges Bryggerier har de tagit fram skolmaterialet "Prata om alkohol". SVL har också tagit fram testet "Drinkwise" för att stimulera till måttfullhet och ansvar i alkoholkonsumtionen.

Sveriges Bryggerier

Sveriges Bryggerier är branschorganisationen för de svenska ölbryggerierna. Alkoholpolitiskt driver de linjen att de höga svenska ölskatterna flyttar försäljningen till Danmark och Tyskland och att Sverige därför bör sänka skatten. Medlemmar av Brewers of Europe.

Fakta. De viktigaste aktörerna

Brewers of Europe

Sammanlutning av europeiska bryggerier och deras röst mot EU. Lobbade hårt i samband med arbetet med EU:s alkoholstrategi för några år sedan.

CEPS (European spirits organisation)

De Europeiska spritproducenternas samarbetsorganisation. Har drivit på att EU, och indirekt USA, dragit Indien inför världshandelsorganisationen WTO, för att få Indiens importförbud av alkohol att förklaras illegalt.

Diageo

Världens största alkoholföretag och tillverkare av märken som Smirnoff, Johnnie Walker, Baileys samt Guinness Draught. Driver "ansvarsfull marknadsföring" och kampanjer mot bland annat alkohol i trafiken. Ses ofta på alkoholpolitiska möten och seminarier i Bryssel.

Heineken

En av världens ledande ölföretag. Satsar stort i Ryssland och på den afrikanska marknaden. Har bildat Heineken African Foundation som sägs ha till syfte att "förbättra hälsan bland befolkningen genom olika hälsoprojekt och hälsoutbildning".

ICAP (International Center for Alcohol Policies)

En organisation som, enligt egen uppgift, stöds av majoriteten av alla alkoholproducenter. De "uppmuntrar till dialog mellan industrin, forskningen och folkhälsomyndigheter, regeringar och civilsamhället".

ICAP har de senaste åren lagt stora resurser på att påverka alkoholpolitiken i främst afrikanska och sydostasiatiska länder.

RYSKT UTBYTE PÅ ASPAN

Från den ryska enklaven Kaliningrad, rakt över Östersjön, har tretton **funktionshindrade ryska ungdomar kommit för en sommarvecka** på IOGT-NTOs kursgård Aspan i Blekinge. De stortrivs.

TEXT OCH FOTO **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN**

Stämningen är tät och förväntansfull när ryske Sergej stämmer upp till sång på Aspans vidsträckta gräsmatta. Datormusik ackompanjerar den egenhändigt skrivna sången, som handlar om hans mor. Längtan efter henne är stor. Sergejs spröda, vackra stämma skär genom vinden och allas hjärtan. Som späd blev han övergiven på grund av sina handikapp och han har bott hela sitt 31-åriga liv på institution i Kaliningrad. Att få komma hit var en dröm som gick i uppfyllelse, berättar han genom en rysk-svensk tolk.

– Allt är jättebra här. Att havet finns så

nära, så att man kan bada och sola och umgås med vänner, säger han och får medhåll av 21-åriga Mascha. Hon har varit här fem gånger tidigare, på den tiden då hon bodde på barnhem i Krylowa. Det är ett kärt återseende, liksom för några av de andra ungdomarna.

I dag bor samtliga på Invalidernas Hus i Kaliningrad, eftersom de efter 18 års ålder inte längre får bo på barnhem. Invalidernas Hus är en institution för funktionshindrade, uppdelad på två byggnader utifrån ålder på de boende. Tidigare blandade

man gamla och unga och ”vården” handlade om förvaring och inlåsning. Vid 18 års ålder hamnade de flesta på mentalsjukhus.

Men sedan 10 år har man ett annat tänk. Läkaren Igor Marozoff och föreståndaren Lubov Pokaljaeva – som finns på plats på Aspan – berättar att de 600 unga vuxna på hemmet arbetar några timmar per dag med exempelvis trädgårds- eller hushållsarbete. Några är så pass friska att de kan arbeta ute i samhället.

– Det började som ett experiment. Ett bra experiment. Jobb är den bästa habiliteringen och ingenting är stängt för ungdomarna, alla får röra sig fritt, säger Igor Marozoff.

Flera av ungdomarna är konstnärligt lagda och skapar vackra glas- och träarbeten och annan konst som säljs på marknader och ställs ut på lokala gallerier – vilket har bidragit till att de accepteras allt mer i ute samhället.

De flesta lider av psykiska handikapp som autism, dövstumhet eller hyperaktivitet, men några har även fysiska funktionshinder. Majoriteten har kontakt med sina familjer och får komma hem ibland. Men för en del, som Sergej, saknas familjeband.

– Vi tror att aktivitet och sysselsättning med sådant som de gillar är till stor hjälp för de här ungdomarna. De får bättre självkänsla och håller sig dessutom ifrån alkohol, som annars är ett stort problem i

De tretton ryska ungdomarna tillsammans med tillsammans med ledare och personal.

"Det började som ett experiment. Ett bra experiment."

IGOR MAROZOFF

Sergej och Mascha stortrivs på Aspan.

Sergej river ner applåder efter sin sång.

En badmintonmatch i det gröna.

den här gruppen. Om man ska bygga sitt liv har alkohol ingen plats, konstaterar Igor Marozoff.

Att få komma hit är förstås en stor sak för de här ungdomarna. Att just dessa tretton fick förmånen att resa med buss till Polen för att där ta färjan över till Blekinge beror på att de var de enda som hade giltiga pass.

– Men vi hoppas förstås att fler ska få chansen nästa år kanske, säger Lubov Pokaljaeva med ett leende.

Och jo, det finns planer på att nya gäng ska få komma från Kaliningrad kommande år. Liksom barngrupper från Krylowa, varifrån IOGT-NTO under många år har tagit emot barn för lägervistelse i Sverige.

Det handlar förstås

om finansiering. Den här vistelsen – som kostar 70 000 kronor – sponsras av lokala företagare och privatpersoner genom Rotary. IOGT-NTO ställer upp med personal och så kursgården Aspan. Eldsjä-

FOTO: ISTOCK

len bakom lägret heter Pelle Emanuelsson, som under många år har arbetat med att ta ryska barnhemsbarn från Krylowa till Blekinge.

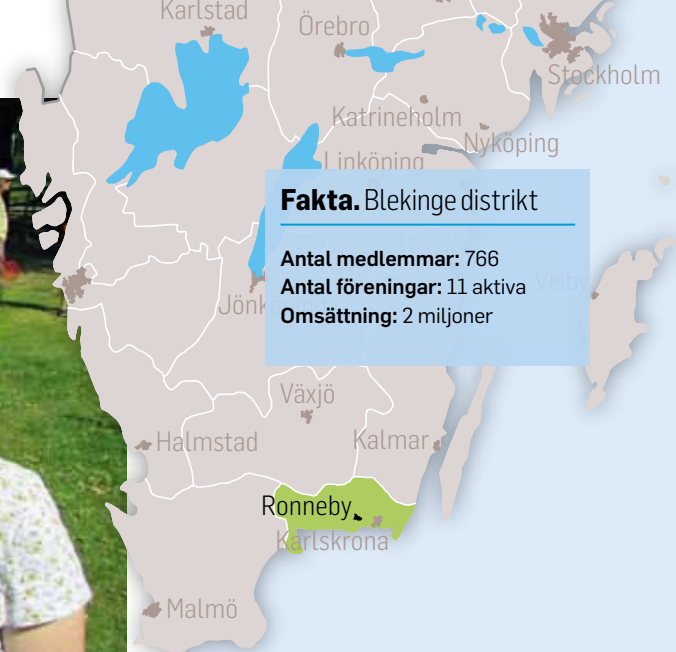
– Vi har sagt att vi inte ska svika ungdomar när de fyller 18 år. Därför har vi i år ett läger för de som är lite äldre, säger han.

Och så här långt har lägret varit en succé. Solen skiner och värmer äntligen och baden har varit många vid den långgrunda stranden. En av dagarna uppförde ungdomarna upp en pjäs, en annan var de på ett äventyrsbad, vilket för många var en riktig höjdpunkt.

– Åh, äventyrsbadet! utbrister Artiom entusiastiskt när han får frågan vad som har varit allra roligast.

För även om de här ungdomarna bär ett tungt bagage på sina ryggar är det aldrig långt till glädjen och skrattet på Aspan. Eller som dövsomme Misha säger på teckenspråk;

– Jag vill komma tillbaka hit igen och igen och igen. ■

Fakta. Blekinge distrikt

Antal medlemmar: 766

Antal föreningar: 11 aktiva

Omsättning: 2 miljoner

HALLÅ DÄR!

Kristin Eriksson

Distriktsordförande Blekinge distrikt

Hur ser medlemssituationen ut i Blekinge distrikt?

Vi ökar hela tiden och går stadigt framåt. I år siktar vi på att bli 800 medlemmar. Vi har förstås ett bra värvarsteam. Men föreningarna är också duktiga på att ta hand om de nya medlemmarna. Och så har vi många riktade aktiviteter för att värva medlemmar. I somras hade vi Junisdagen till exempel. Via barnen når man föräldrarna, så det är ett smart sätt.

Kristin Eriksson.

Vilka utmaningar står ni inför?

Att bli minst 800 medlemmar är vårt viktigaste mål just nu. Kommer vi upp i det antalet kan vi söka pengar från förbundet för att anställa en konsulent. Då kommer vi att kunna jobba mot föreningarna på ett helt annat sätt, eftersom vi kommer att ha en anställd person som kan jobba dagtid. Som det är nu är alla ideella och har andra arbeten, så tiden och energin räcker inte till för att driva distriktet framåt. Men tack vare några eldsjälar hålls verksamheten igång.

Vad händer i höst?

Massor. I månadsskiftet har vi en kick-off för värvarsteamet, under september har vi några intensiva värvardagar i varje kommun i Blekinge. Senare åker vi på ordförarkonferens i Borås. Och så har vi en höstupptakt för alla föreningar med middag och teater i Carlshamn. Men det är bara ett axplock av allt som händer.

Lotten Säfström

Lotten ville bara dansa

När Lotten Säfström var åtta år drack hon sig full på eget bevåg. Efter det gick det utför i rasande fart. Efter trettio år som alkoholist är hon nu nykter och medlem i IOGT-NTO.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **ADAM HAGLUND**

Hon minns när hon fick smaka på vin första gången. Då var hon fem år. Hennes mamma drack ett glas rödvin varje morgon, eftersom det skulle vara bra för blodet, och hon tyckte det var helt i sin ordning att låta barnen smaka vid festligare tillfällen. "Jag tyckte direkt att det var mycket godare än godis och det var inte smaken som tilltalade mig egentligen, utan sinnesförändringen" skriver Lotten i sin bok "Jag ville bara dansa".

Uppväxten var privilegierad, åtminstone på ett materiellt plan. Föräldrarna tjänstgjorde periodvis utomlands och Lotten tillbringade flera år i bland annat Jordanien och Saudiarabien - från och med att hon var nio med fränskilda föräldrar. Barnflickor, privatskolor och inhägnade, lyxiga bostadsområden var vardagsmat, liksom ständiga flyttar och uppbrött. Någonstans här slog känslan av utanförskap rot i Lotten. Alkoholen blev

hennes bästa vän. Med den i kroppen kunde hon "bara vara" och njuta av tillvaron.

Fjorton år gammal placerades hon i en svensk internatskola. Nu, utan någon vuxenkontroll, kunde hennes huvuddrog äntligen få den plats hon ville att den skulle ha i hennes liv.

– Att just jag blev missbrukare handlar mest om ett utanförskap och ett ständigt behov av bekräftelse. Jag trodde att något utanför mitt liv skulle saliggöra mig, jag trodde aldrig på mig själv utan led av en usel självkänsla, säger Lotten som under hela sitt vuxna liv har levt i osunda relationer. Sin största samhörighet fann hon i ruset, det var det som allt kretsade kring. Hon var kaxig utåt, men kände sig liten och värdelös inuti.

I boken berättar Lotten hur hon träffar "Simon" och tillsammans med honom drar på en lång roadtrip genom Europa i

en stulen hyrbil. Paret har knappt några pengar och hankar sig fram genom att stjäla och ta enkla påhugg för att finansiera missbruket. Alkohol, hasch och andra droger står i fokus. De äter knappt, sover i bilen och blir jagade av ljusskygga figurer i Marocko. Resan går bland annat genom Frankrike, Spanien, Italien och Portugal. Lotten ville att resan aldrig skulle ta slut. För inte ville hon leva ett trist Svensson-liv med ordnade förhållanden!

Hem till Sverige kom hon i alla fall till sist. Åren som följde skulle hon komma att prova olika behandlingar för att slippa ifrån sitt missbruk. Men eftersom hon aldrig trodde helhjärtat på sin förmåga tog hon ständiga återfall. När hon var trettiofem blev hon gravid och beslutade sig för att behålla barnet. Ambitionen var förstås att ta sig ur missbruket och blir en bra mamma till dottern Emma. Men barnet kom alltid i andra hand efter drogerna. Hon drack mindre, men konstant.

– Jag kände att jag var obehaglig med mitt barn, men kunde inte göra något åt saken trodde jag. Varje dag tänkte jag att nu är det sista gången jag dricker. Men nästa dag drack jag i alla fall. Jag var ingen

"Varje dag tänkte jag att nu är det sista gången jag dricker."

LOTTEN SÄFSTRÖM

"Jag vill ge tillbaka till samhället genom att nå ut med budskapet; fånga upp barnen i tid!" säger Lotten Säfström.

bra mamma de första åren av hennes liv.

Vändpunkten kom när Lotten blev anmäld till socialen. Emma omhändertogs och placerades i fosterhem.

– Jag är oerhört tacksam mot den som anmälde! Jag var så sjuk att jag inte såg att det var fel att dricka. Man tror att man ska fixa det. Men så tar man en stärkare ändå. Det tog flera år innan jag lyckades bli varaktigt nykter och fick chansen att börja bygga en relation med Emma, säger Lotten, som i januari 2007 med sin dotter klev över tröskeln till deras nuvarande hem i Malmö.

Hon var 39 år när hon blev nykter. I dag är hon 46 och kämpar fortfarande med sitt förflutna och sina svårigheter att upprätthålla sunda relationer. Hela sitt liv har hon ljutit och manipulerat. Att ha nära relationer och tro på sig själv och sin förmåga är något hon måste lära sig. Hon går på 12-stegsmöten och i terapi. Hon är skör

"Jag var så sjuk att jag inte såg att det var fel att dricka."

LOTTEN SÄFSTRÖM

och klarar inte av stressen med ett jobb.

– Jag kan aldrig garantera att jag aldrig mer kommer att dricka. Men jag tar ansvar för att inte ta återfall. Att sluta är inte så svårt. Men det är svårt att låta bli att börja igen. Alkohol är ju en laglig drog och finns överallt i vårt samhälle. Gränsdragningen mellan vad som är "normal" konsumtion och missbruk är svår, säger Lotten som sedan två år är medlem i IOGT-NTO.

Hon gick mest med för dotterns skull. För att Emma skulle få nya vänner i nyktra miljöer. Men på köpet träffade

hon kärleken, Björne, som är ordförande i NBV Skåne. Via honom har hon fått chansen att hålla föredrag om sitt liv på bland annat fängelser och behandlingshem. Och planen är att det ska bli fler.

– Jag vill ge tillbaka till samhället genom att nå ut med budskapet; fånga upp barnen i tid! Syftet med boken och föredragen är att berätta att alkoholism är en utbredd sjukdom. Och att på varje alkoholist går det minst tre anhöriga som drabbas. Min största sorg är alla förlorade år. Jag hoppas att jag genom min förmåga att skriva och berätta kan få människor att tänka till. ■

HALLÅ DÄR!

Kalle Moraeus

Aktuell med "Moraeus med mera" på SVT

Hur känns det att bli programvärd ännu en säsong?

– Det känns som en otrolig ynnest. Jag trodde tidigare att när jag blev bortåt femtio så skulle jobben bli färre, att livet liksom skulle gå lite utför. Men för mig har det varit precis tvärtom. Mitt liv har blivit en riktig trestegsrakett, med Melodifestivalen, Körslaget och så det här, programledare för ett eget musikprogram. Så

tji fick jag! Detta är ett jättemärkligt, men bra, kapitel i mitt liv.

Hur har kändisskapet förändrat dig?

– Inte alls. Jag är en jordbunden människa som tycker om väldigt vardagliga, vanliga saker och jag är densamma som alltid. Jag har ju en gedigen musikutbildning så jag är väl förankrad och kompetent i mitt yrke och det är det jag har blivit känd för. Det vore förmåtet av mig att gnälla på att jag blir igenkänd. Det hör till jobbet. Vill man inte bli igenkänd ska man inte tacka jag till teve. Så jag är bara tacksam och glad.

Hur tankar du energi och inspiration?

– Genom att bara vara en normal människa. Jag gillar att vara hemma och ta det lugnt. Umgås med familjen, spela spel och åka långfärds-skidor. Jag jagar också, det ger mig mycket energi. Musikaliskt inspireras jag av bland annat amerikansk musik, till exempel country. Men jag är musikalisk allätare.

Vad drömmer du om?

– En dröm jag har är att ge mig själv en USA-resa i 50-årspresent. Jag skulle vilja besöka bland annat Texas och New York och kolla in musik. Men ju närmare jag kommer min 50-års dag desto mer tänker jag att "nä, det är skönt att bara vara hemma också".

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Fenomenet Carola sett ur omgivningens perspektiv

■ **Främling**

– En bok om Carola
Andreas Ekström och
Johanna Koljonen
Weyler förlag

BOK Stjärnan som gjort sitt efternamn överflödigt skärskådas i Andreas Ekströms och Johanna Koljonens gemensamma projekt. Boken är en initierad genomgång av Carolas musikaliska karriär samtidigt som den innehåller intressanta och respektfulla diskussioner om hennes förhållande till bland annat frikyrkan och hbt-världen.

Men det är ingen vanlig biografi. Den bygger nämligen inte på huvudpersonens egna tillrättalägganden. Författarnas syfte är att försöka förstå fenomenet Carola. Utan att prata med henne själv.

Istället har de intervjuat "alla" runtomkring. Från Lasse Holm och Bert Karlsson till Ulf

Ekman. Och kollat på en mängd tv-klipp. De vitt skilda rösterna, samt duons förmåga att ge dem sammanhang, skapar en imponerande komplex bild.

Greppet att bara använda sig av omgivningens blickar är bokens styrka. Och samtidigt dess problem. Tonen är genom-

gående undersökande och nyfiken, snarare än raljerande. Men frågan reser sig onekligen hur ingående journalister kan tillåta sig att beskriva en offentlig person utan att slå en signal eller stämna träff med den det faktiskt handlar om.

PER-JOHAN YDREGÅRDEN

BOK

Andlöst spännande

■ **Kvinnan han älskade**
Dorothy Koomson
Övers Jessica Hallén
Norstedts

BOK Till en början är det lätt att få intrycket att det här är en ganska banalt berättad dusinhistoria. Snygga Libby möter snygga Jack av en slump när hon ska köpa en bil och faller handlöst. Pussar och romantik. Men det ska snart visa sig att Jack har ett mörkt förflutet. Hans förra hustru Eve dog oförklarligt och det ryktas om att

hon kan ha blivit mördad, möjligt av sin make. När Libby och Jack råkar ut för en svår bilolycka, antyder polisen att han kan vara ute efter henne också, att det är han som har orsakat olyckan. Libby vägrar att tro på dem och när hon av en slump - under sin konvalescens - hittar Eves undagömda dagböcker rullas en tragisk och dra-

matisk historia upp. Och det är i den här berättelsen i berättelsen som romanen verkligen får liv. Eves historia griper tag från

första stund och man kan inte sluta läsa om flickan som tvingas sälja sin kropp och som till slut hamnar i en slavliknande situation. Grymt spännande och välskrivet med många oväntade vändningar.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FILM

FOTO: THIERRY VALLETTOUX © 2011 GAUMONT - QUAD

Lyckad fransk feel-good

■ En oväntad vänskap
Fransk film med Omar Sy och Francois Cluzet

FILM Driss är svart, kriminell och äldste sonen i en familj från ett fattigt område utanför Paris. När han slängs ut av sin mamma accepterar han motvilligt jobbet som personlig assistent åt den förmögne, men ensamme och förlamade Philippe. En skakig vänskap tar sin början. Driss rättframman men lite

klumpiga sätt uppskattas inte av omgivningen, men däremot av Philippe, som i Driss finner både medmänsklighet och en uppfriskande avsaknad av tycka-synd om mentalitet. Männen blir mot alla odds vänner och varandras mentorer. Genom Driss får Philippe insyn i en helt annan värld och genom Philippe får Driss stifta bekantskap med finkultur; musik, litteratur och konst. Det här är en feel-goodfilm som verkligen berör på djupet. Här

finns många obetalbara och pricksäkra scener som lockar till skratt - men det blir aldrig flam-sigt. Historien i sig är inte särskilt originell; naturbarnet som möter sin läromästare. Även om det i det här fallet inte är glasklart vem som är vem. Men skådespeleriet, timingen och värmen gör den här filmen - som bygger på en sann berättelse - till något alldeles extra.

MARIA ZAITZEWSKY
RUNDGREN

BOK

Starkt om manlig vänskap

■ Skuggland
Jonas Brun
Albert Bonniers förlag

BOK I Amanda Svenssons senaste roman Välkommen till den här världen finns en kärlekshistoria som löper parallellt med den flicka-möter-pojke-romans som först verkar utgöra själva huvudtemat. Det är den uppslukande lidelse som pojkvännens bästa vän Claus hyser för honom, och som driver hela historien mot sin dramatiska kulmen.

Jag kommer att tänka på

detta triangeldrama när jag läser Jonas Bruns Skuggland. För mig står dessa båda skildringar för något nytt i den samtida svenska romanen, nämligen passionerad manlig vänskap.

Så blir det för Erik. Han och bästisen har alltid hängt ihop. Samtidigt har det funnits något därunder som gnagt. Sorgen ligger tung över denna roman. En sorg som är nästan outhärdlig, men som samtidigt ger Eriks liv

FOTO: ALBERT BONNIERS FÖRLAG

både mening och skönhet. Den kompliceras av det thrillerartade mysterium som berättelsen snart utmynnar i. Erik blir vittne till hur de båda andra pojkarna hoppar in i en okänd bil, för att sedan försvinna spårlöst.

Denna mystiska tråd är i mitt tycke romanens största svaghet. Det är synd, för Jonas Bruns roman är en ovanlig och skarpögd skildring av stark vänskapskärlek à la 1980-tal.

RAGNI SVENSSON

MISSA INTE!

Jonas Inde med sin familj i UR:s dokumentär Jonas löfte.

1 DOKUMENTÄR "Jonas löfte", författaren och skådespelaren Jonas Indes nya dokumentärserie på SVT. Här skildrar han sin kamp för att hålla sig på den ljusa sidan av livet. I drygt 20 år har han levt med insikten om, och konsekvenserna av att han är alkoholist. I dag är han nykter.

FOTO: JOHAN BERGMARK/UR

2 MUSIK Sångaren och låtskrivaren Toni Holgerssons nya skiva "Sentimentalsjukhuset", som är hans åttonde studio-platta. Texterna rör sig kring svåra saker; tonårstjejer på järnvägsspår och saknaden efter en nära anhörigs död. Tonis son Dante har producerat skivan och sjunger också tillsammans med sin far. Info; Cosmos Music Group

FOTO: KOTTE MANAGEMENT

3 HUMOR Ronny Erikssons nya turné med Riksteatern. Storstaden och landsorten är ett av de ämnen som ligger Pite-komikern Ronny Eriksson varmast om hjärtat. I föreställningen "Vad skådar mitt norra öga" tar han sig an det nya Sverige. Han kommer att besöka 69 orter med början i Slite den 6 september.

FOTO: ANNA HUERTA

Victoria Eade

Hur länge har du varit medlem i IOGT-NTO?

I knappt ett halvår. Anledningen till att jag gick med var att jag en dag helt enkelt fick nog. Jag kände att jag ville göra ett politiskt ställningstagande och markera för mig och mina barn vilka värderingar jag står för. Jag har inte druckit sedan 2002, men har trots det levt i några destruktiva relationer med män som missbrukar. Jag har varit djävulskt medberoende.

Berätta om din bakgrund!

Jag är ett maskrosbarn som har vuxit upp i ett missbrukarhem. Jag levde mina första fem år i USA och min far var alkoholist. 1972 flyttade jag till Stockholm med min mamma, men här fortsatte hon att röka hasch. Jag har varit med om knarkrazzior i Kungsträdgården och sett min mamma sälja och köpa braj. När jag var 10 år gjorde hon en helomvändning och blev gröna-vågare. Tillsammans med sin nye man köpte hon ett behandlingshem och där bodde jag under resten av min uppväxt. När behandlingshemmet såldes samma år jag fyllde 18 åkte vi till Indien i sex månader. I Goa provade jag alla droger som finns. Man kan säga att mitt liv har färgats mycket av tiden i Indien.

Hur då?

Nästan alla mina förhållanden har varit med män som missbrukar. Efter ett 10-årigt förhållande – då var jag 30 – gick jag in i en knarkperiod själv och tog allt ifrån hasch till amfetamin. Jag har gått in i och ur många destruktiva relationer. Bland annat blev jag gravid med en nordafrikansk man som var ihop med mig bara för att få uppehållstillstånd. När jag lämnade honom blev han vansinnig och hotade mig och min familj. Efter en segdragen vårdnadstvist fick jag rådet att flytta med mina barn. Det var då vi hamnade i Matfors. Efter det har jag haft ytterligare relationer med missbrukande män, men till slut har jag insett att det inte fungerar, att jag bara förstör för mig själv. Sedan 2010 bor jag ensam med mina yngsta barn.

Hur ser ditt liv ut i dag?

Det känns jätteviktigt för mig att leva nyktert, inte minst för barnens skull. Alkoholism finns i släkten och jag är förstås livrädd för att mina barn ska drabbas. Jag jobbar i dag som kock och på fritiden dansar jag bugg, foxtrot, salsa och merengue. Jag är aktiv inom raggarkulturen också och syr mina egna 50-talskläder. Jag är väldigt attraktiv där, eftersom jag inte dricker alkohol – jag får alltid agera chaufför!

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO KERSTIN STICKLER

NAMN: VICTORIA EADE

ÅLDER: 44

BOR: MATFORS

UTANFÖR SUNDSVALL

FAMILJ: FEM BARN I

ÅLDRARNA 24 TILL 4.

MEDLEM SEDAN:

MARS 2012

Känner du någon
som borde bli
månadens medlem?

TIPSA OSS på
accent@iogt.se eller
Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

"Jag ville göra
ett politiskt
ställningstagande".

barn far illa 2.0

30 oktober kl. 09.00 – 16.00

Varmt välkommen på en engagerande konferens kring barnens situation idag. Vi får dagligen rapporter om att barn far illa. Många barn växer upp i dysfunktionella familjer där föräldrarna inte lyckas knyta an till sina barn känslomässigt. Många arbetar för dessa barn och goda saker händer, men allt för ofta får barnen klara sig själva utan att samhället griper in. Vi som vettiga vuxna och i våra professioner behöver bli bättre på att se de signaler som dessa barn sänder.

Under konferensen får ni kunskap om hur situationen för barn ser ut idag. Men också vilka metoder som finns för att nå barnen och vad jag som individ kan göra. Hur kan jag gå vidare om jag misstänker missförhållanden? Anmälningssplikt med mera.

Maria Larsson
barn- och äldreminister (KD)

Tillsammans kan vi
göra uppväxten bättre för
dessa barn!

Program

- Barns livsvillkor idag (Maria Larsson)
- Barnperspektivet, Barnombudsmann (Fredrik Malmberg)
- Det ingen ville se
- Hur signalerar barn som far illa? (Hela Människan)
- Film: "Som en Zorro" med samtal
- Barnstödsgrupper idag
- Det går att förändra barns livsvillkor (Anne-Lee Mellström)

Med mera

Läs mer och boka dig på:

www.helamanniskan.se/kurser

Pris: 650 kronor inklusive morgon - och eftermiddagsfika.

Plats: Debaser, Ljunglövska Salen. T-Medborgarplatsen. Stockholm.

Arrangör:

Omtankegruppen - som består av Hela Människan, LP-Verksamheten, Blå Bandet och IOGT-NTO, i samarbete med studieförbunden Bilda, NBV, CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) och Stockholms Läns Nykterhetsförbund.

[www.facebook.com/omtanke om barnen](https://www.facebook.com/omtanke.om.barnen)

Förbundsordföranden. Anna Carlstedt

Anna Carlstedt åker på festival

40-årskris? Javisst!

På min handled sitter fyra tygband. De är märkta med *Hultsfred*, *Urkult*, *Way out West* och *Popaganda*. Men alltså. Det här med att spara banden från de festivaler man varit på under sommaren? Är inte det sååå 40-årskris? Och att överhuvudtaget åka på festivaler i min akttningsvärda ålder, vad ska man säga om det? Jag har två svar på de frågorna. För det första så är det ställt utom allt rimligt tvivel att din förbundsordförande har en galopperande 40-årskris sedan något år tillbaka. Bekantskapskretsen tittar generat bort när jag läser motortidningar, blonderar håret och tittar på torp-annonser. Krisen visar inget tecken på avtagande utan kommer att pågå tills jag är i 90-årsåldern, om jag lever då. Jag gillar förresten att ordet för "kris" och "möjlighet" är detsamma inom många språk.

För det andra bor jag ihop med en fjortonåring. Han och hans kompisar vill gärna åka på festivaler men är för unga för att göra det helt själva. Och *vips!* uppstår en så kallad win-win-situation. C och hans kompisar får åka på festivaler och jag har en ursäkt att göra detsamma. Ofta uppstår också en farbror Erik eller en

tant Åsa som glatt låter sig omfamnas av samma ursäkt (det är ju bra med närvarande vuxna). Vi stötts fullt ut av Marcus Birro som ofta lyfter fram att man aldrig är för ung eller för gammal för punk (eller annan musik, om man nu är lagd mera åt Mozart eller Rolandz).

Hur är det då med nykterheten under den svenska festivalsommaren? Bland människor mellan 13 och 18 år står det utmärkt till, kan jag rapportera efter mina fältstudier. Minst 90 procent av landets ungdomar tycks åka på festivaler för att njuta av musiken, inte supa eller röka på. Det finns undantag, och även mitt eget hårt arbetande Mammaministerium har i tjänsten plockat av flockens tonåringar flaskor med öl och hotat att klippa av deras band. Men i stort sett är landets festivalungdomar nyktra, kloka och extremt bra att ha att göra med. Nyktrast var det kanske på *Peace and Love* i Borlänge, en riktigt intressant festival som blivit en arena för människor som älskar musik och vill förändra världen. Där skall vi vara!

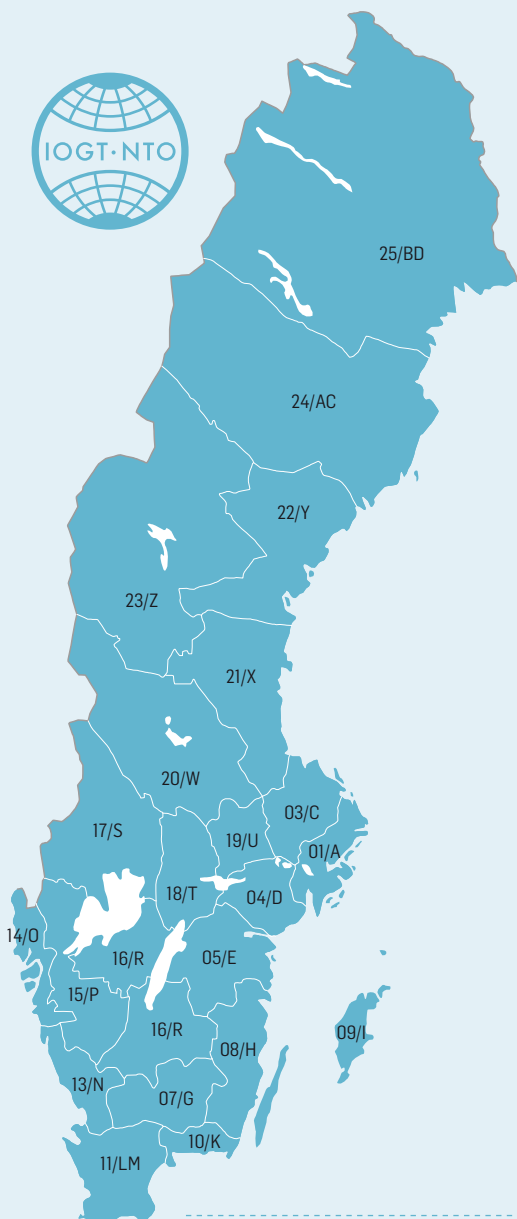
På Way Out West i Göteborg är det Norrlands Guld Alkoholfri som är huvudsponsor. Det är ju fint. Men någon alko-

holfri öl gick inte att uppbåda på området. I år heller. Däremot fylls öltälten på festivalen med fulla, jobbiga, medelålders människor (fyrtioårskrisande?) som inte ens verkar fatta att de är på en av Sveriges bästa festivaler. Som vanligt är det inte ungdomar som är problemet, utan vuxna.

Inför nästa sommar drömmer jag om att hela IOGT-NTO-rörelsen har tält på många festivaler runt om i landet där vi bjuder på vad alla festivalbesökare behöver: Något gott att dricka, sittplats en stund, möjlighet att ladda mobilen, torra strumpor och ett gott samtal om sånt som är viktigt och på riktigt. Och till alla er som varit ute i sommar i en massa verksamhet, festivaler eller inte, vill jag säga tack för att ni har gjort Sverige nyktrare och varmare.

PS. Vilket band som var bäst? Helt klart de fyra överljudsbegåvade norska damerna i *Katzenjammers*. De svänger så det svartnar. Att inte boka dem till Kongressfesten i Borås vore tjänstefel.

Anna
Carlstedt

Här finns IOGT-NTO

STOCKHOLM, 01/A

Kontaktperson: Kajsa Elveberg
08-21 37 51, 0707-78 70 03

UPPSALA, 03/C

Kontaktperson: Mona Örjes
018-12 14 86, 0733-83 83 42

SÖDERMANLAND, 04/D

Kontaktperson: Micael Söderström,
0155-28 15 40, 070-770 99 57

ÖSTERGÖTLAND, 05/E

Kontaktperson: Peter Olsson, ordförande
070-675 50 97

JÖNKÖPING, 06/F

Kontaktperson: Tomas Nylén,
036-12 07 10, 073-056 44 88

KRONOBERG, 07/G

Kontaktperson: Anders Karlman,
076-170 57 93, 0470-70 64 52

KALMAR, 08/H

Kontaktperson: Maria Brundin, ordförande,
070-247 98 37

GOTLAND, 09/I

Kontaktperson: Monica Engström-Thomsson,
0498-2150 43, 070-190 84 34

BLEKINGE, 10/K

Kontaktperson: Kristin Eriksson, ordförande
070-569 47 24

SKÅNE, 11/LM

Kontaktperson: Kristina Liljeström,
040-611 41 15, 070-190 84 05

HALLAND, 13/N

Kontaktperson: Leif Arne Gustavsson
0346-164 90, 0703-777 187

GÖTEBORG OCH BOHUSLÄN, 14/O

Kontaktperson: Sofia Hagström Månsson,
073-157 86 96, 031-775 78 60

ÄLVSBORG, 15/P

Kontaktperson: Anneli Simu Gunnarsson,
Ola Österlund, 033-10 32 72, 076-84 28 283

SKARABORG, 16/R

Kontaktperson: Petra Berghäll, 0500-48 34 13

VÄRMLAND, 17/S

Kontaktperson: Monica Ståhl, ordförande,
054-18 77 72, 073-040 16 09

ÖREBRO, 18/T

Kontaktperson: Per Holm , 019-611 58 14

VÄSTMANLAND, 19/U

Kontaktperson: Per-Erik Lundberg, ordförande,
070-395 96 10

DALARNA, 20/W

Kontaktperson: Krister Broberg, ordförande,
0243-851 05, 073-511 46 13

GÄVLEBORG, 21/X

Kontaktperson: Fredrik Jansson, 070-595 87 57

VÄSTERNORRLAND, 22/Y

Kontaktperson: Margot Ögren, 070-553 73 94,
0660-850 10

JÄMTLAND, 23/Z

Kontaktperson: Vivan Åhman, ordförande,
070-219 12 76

VÄSTERBOTTEN, 24/AC

Kontaktperson: Inger Malmén, 0730-45 90 90

NORRBOTTEN, 25/BD

Kontaktperson: Anna-Lena Gröhn
073-0911 767

Värva en medlem!

Värvarens personnr

MEDLEMSLÖFTE

Som medlem i IOGT-NTO lovar jag att arbeta för ett bättre samhälle utifrån IOGT-NTO-rörelsens grundsatser och program.

Därmed lovar jag att leva helnyktert, det vill säga att ej använda alkohol drycker med högre alkoholhalt än 2,25 volymprocent, narkotika eller andra gifter med berusande effekt.

IOGT-NTO är ansvarigt för behandlingen av de personuppgifter som du lämnar i samband med din medlemsansökan. Personuppgifterna kommer IOGT-NTO att använda för att föra medlemsregister och behandlas inom ramen för IOGT-NTO:s verksamhet. De kan också komma att överlämnas för behandling till annan part som IOGT-NTO har ett avtal med, exempelvis för administration av medlemsavgifter eller för erbjudanden om tjänster och produkter till dig som medlem.

IOGT-NTO är angelägen om att de personuppgifter som registreras är riktiga. För att ge dig som medlem bästa möjliga service är det därför viktigt att du meddelar oss eventuella förändringar. Du kan när som helst skicka en skriftlig begäran till oss om information om vilka personuppgifter om dig som behandlas.

Vill du inte att dina personuppgifter överlämnas till annan för exempelvis marknadsföringsändamål är du välkommen att skriftligen anmäla detta till oss.

Jag står bakom IOGT-NTO:s medlemslöfte och vill bli medlem

Jag godkänner att IOGT-NTO sparar och hanterar mina personuppgifter.

Namnteckning *

Förnamn *

Efternamn *

Gatuadress *

Postnummer *

Ort *

Personnr (10 siffror) *

Telefonnr

E-postadress

Eventuellt önskad förening

* Obligatoriska uppgifter. Skicka in talongen till IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

TJÄNA PENGAR TILL ER FÖRENING VIA MILJONLOTTERIET

Sälj lotter

Genom Miljonlotteriet så kan alla IOGT-NTO-föreningar i Sverige sälja lotter och därmed tjäna pengar till föreningens verksamhet.

Totalt finns 4 olika lotter som föreningen kan välja att sälja, och förtjänsten är 30% av lottpriset.

Om ni vill sälja Miljonlotteriets lotter så hör av er till 031-338 28 30 eller forening@miljonlotteriet.se.

Världens Barn 2012

Miss inte att delta i årets insamling till Världens barn, som äger rum i början av oktober. Ta kontakt med Per-Åke Andersson (per-ake.andersson@iogt.se) eller er regionsamordnare som kan berätta mer, läs mer om www.varldensbarn.se.

Pumpen

Frågetävlingen Pumpen har i år flera nyheter, bland annat kommer det att finnas olika uppdrag som laget ska göra under tävlingstimmen. Så se till att anmäla ert lag nu, för den 22 oktober behöver vi ha er anmälan. Läs mer och öva på tidigare års frågor på www.iogt.se/pumpen.

Boka vår utställning!

Utställningen "Bor glädjen i en flaska?" har tagits fram för att väcka frågor kring alkoholreklamen och vad den sänder ut för budskap. Det finns två versioner av utställningen. Den mindre bokar och lånar du på någon av NBV:s lokala avdelningar (se www.nbv.se). Om du är intresserad av den större utställningen kontaktar du Ella Sjödin på IOGT-NTO, ella.sjodin@iogt.se.

Stoppa våldet mot kvinnor

En tredjedel av alla kvinnor i världen utsätts för våld under sin livstid. Alkohol och missbruk finns ofta med i bilden. Våld mot kvinnor uppmärksammas internationellt den 25 november.

IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut har både filmer och material att använda som diskussionsunderlag och vi kan även hjälpa till om ni vill skriva en artikel till lokaltidningen.

På www.bistand.iogt.se både film och skrift i ämnet. För tips och idéer, kontakta Per-Åke Andersson, 0733-72 63 17, per-ake.andersson@iogt.se.

VÄRVA MEDLEMMAR I OKTOBER!

Miss inte värvartävlingen Höstrycket som arrangeras under oktober månad. Läs mer om tävlingen på www.iogt.se/medlemssidor.

Demokratikoll

Vill ni fördjupa er runt demokrati och påverkan? Lagom till terminsstarten kom IOGT-NTO:s nya samtalsmaterial Demokratikoll. Passar utmärkt för en liten studiecirkel på tre träffar eller som enstaka diskussionskvällar. Beställ kostnadsfritt från info@iogt.se Glöm inte att rapportera era aktiviteter till NBV!

Ljusmanifestation narkotikans offer

Den 1/11 uppmärksammas de som på olika sätt blir offer för narkotikan. Detta görs genom en ljusmanifestation och kan kompletteras med tal, flygbladutdelning och seminarier. Dags att planera nu!

Till er med egna lokaler!

IOGT-NTO och Våra Gårdar har byggt upp en resurspool med kompetens inom områden som rör fastigheter. Vi har specialkompetens inom lantmäteri, byggnadsfrågor, juridik, ekonomi, livsmedel och kök. Kontakta Olle Häggström, telefon 08-672 61 53, mail olle.haggstrom@varagardar.se, för mer info.

UTBILDNINGAR 2012

Anmälningar till alla utbildningar görs på hemsidan www.iogt.se.

Vill du veta mer om innehållet eller har du andra frågor, se hemsidan, mejla info@iogt.se eller ring 08-672 60 05. I kurskostnaden ingår (om inget annat anges) resa med billigaste färdssätt, mat samt övernattnig i dubbelrum om kursen varar flera dagar.

21 OKTOBER:

Skapa ditt dreamteam – valberedningskurs

Vill du påverka din organisation? Då ska du absolut ta på dig ett valberedningsuppdrag. Inget är mer strategiskt viktigt och avgörande för organisationens framtid än det arbete som en valberedning gör. Att skapa ett vinnande lag – ett riktigt dreamteam, som fungerar tillsammans och har kompetens och egenskaper som gynnar organisationens utveckling.

NÄR OCH VAR: 21 oktober, Stockholm eller Värnamo

KOSTNAD: 350 kr inkl resa och mat

ANMÄLAN: Via iogt.se/utbildningar eller 08-672 60 05 senast 28 september 2012.

KURSEN FÖR DIG SOM VERKLIGEN VILL VARA MED OCH PÅVERKA DIN ORGANISATION!

9-11 NOVEMBER:

Verksamhetsforum på Tollare

Verksamhetsforum är tillfället där du träffar IOGT-NTO:are från hela landet under en inspirerande helg för att lära och umgås. Du kommer att kunna ta del av och delta i föreläsningar och samtal i olika alkoholpolitiska teman, socialt företagande, förebyggande och internationellt arbete. Det finns också tid för samtal och erfarenhetsutbyte med andra deltagare. Verksamhetsforum är ett tillfälle att fylla på dina batterier och ge dig ny energi i föreningsarbetet.

NÄR OCH VAR: 9-11 november på Tollare Folkhögskola, Saltsjö-Boo

KOSTNAD: från 1 000 kr inkl resa och mat

ANMÄLAN: via www.iogt.se/utbildningar eller 08-672 60 05 senast 19 oktober. 28 september 2012.

5 sätt att engagera dig

- Samla in pengar i Världens barn
- Gå på ett föreningsmöte i din IOGT-NTO-förening
- Skriv en insändare om vikten av alkoholfria mötesplatser
- Ge denna tidning till nån som inte är medlem i IOGT-NTO
- Tipsa om alkoholfria alternativ till en vän

KALENDARIUM

SEPTEMBER

21Arbetsledarkurs, Borås

22-23 ..Distriktsstyrelsesamling, Borås

26-27..Förenings-/kretskonsulentsamling, Saltsjö-Boo

28.....Idébyttardag socialt företagande, Stockholm

28-30..Kontaktnamnträff kamratstöd- ledare, Stockholm

OKTOBER

1-31....Våga fråga! Distriktsvärvarkampanj

5-7.....NBV:s förbunds dagar, Örebro

6.....Gapminderutbildning, Stockholm

15-27 ..Antilagningskampanj inför Halloween

19Accent nr 8 kommer ut

21Skapa ditt dream team

– valberedningskurs, Stockholm

21Skapa ditt dream team

– valberedningskurs, Värnamo

22Sista anmälan till Pumpen

24-25..Drogfokus, Norrköping

NOVEMBER

1.....Ljusmanifestation till minne av narkotikans offer

9.....Nätverksträff för distrikts- ordförande, Stockholm

9-11Verksamhetsforum, Saltsjö-Boo

15Frågetävlingen Pumpen

16Accent nr 9 kommer ut

16-17...Samling distriktsstudieledare, Stockholm

20-22..Eldsjälsutbildning för lokala seniorer, träff 3, Mölnlycke

25.....Internationella dagen mot våld mot kvinnor

DECEMBER

1.....Internationella HIV/aids-dagen

1-13Antilagningskampanj inför Lucia

1-6/1...Vit Jul-kampanj

4.....Ska vi byta grejer med varann? Mölnlycke

5.....Ska vi byta grejer med varann? Saltsjö-Boo

14.....Accent nr 10 kommer ut

		REGLAGE ELLER FOGLIG	HÅLLER IHOP	PRÄST- PREDI- KAMENT	ÖVER- LÄGE	SKATT		
			FÖR- GÅNGLIG FOR- MATION					
		STOR- TÄV- LING		FÖR- SIKTIG FRAM- STÖT	TAGIT UTAN LOV			
		SKAL- DJUR BESITT- NINGAR			MÅSTE NOG MUSIKER			
KAN MAN KALLA DET MOTSATTA KÖNET	PAPPA SÅL	GÅR SÅLLAN IDIOTEN	KAN FÖR- SENA					
HAR DAG I NOV.				LIGGER JU FÖR- SIKTIG	BAK- SLAG MEDFÖR BRÄNSLE			
VARKEN FÖRR ELLER SENARE	DES- MOND DRAR MAN SVANG- REM SKAL- DJUR		SES MED INTET			RING- A HEM	SÖDRA SVERIGE	RINGDE HEM BRIDGE- SPELARE
		GÖRA I SMYG KAN JÄGARE			TYP AV SAMMAN- BROTT MEDIA			
ÄR KÄRR OCH HELGON	TAL I STRECK GRUS I NATUREN	EN SORTS HYDDA	STAD I BELGIEN HITTAS SOHO I		HÄRD KORT METALL OM		FÖRORD FLYG- VÄPNET I ENGLAND	GÄRV- ÄMNE
PRASS- LADE FÖRR VAPEN		HÄVS- GRÄNS LITEN I MATEN		GJORDE VÄR- FÄGLAR VARA VAR				
			VISAR HEMORT BEA- TRICE		ÖDES- DIGER KIP- LINGORM			HUVUD- BONAD
GLASE- RAS MED APELSIN- SKAL						Accent Nr 7		
NORSK ÖRING- ÄLV SOM SÅ		HAR NOG MÅNGA I GARDE- ROBEN					SÅDAN STÖRING STÖR INGEN	A
	BELGISK KURORT		TRANSPOR- TLED					

Kryss och foto: Anders Perstrand

SKICKA IN OCH VINN!

Tjugan-lotter att vinna. Sex lotter vinner förstapristagaren, två lotter vardera får de tio som därefter har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm, senast 28 september 2012. Märk kuvertet Kryss 7/2012.

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 5 2012

Första pris, sex Tjugan-lotter: **Britta Ruin**, Köping. Två Tjugan-lotter var vinner **Jarl och Vanja Lindstedt**, Örnsköldsvik, **Rolf Klingefors**, Umeå, **Gurli Lönnebjör**, Helsingborg, **Helena Riihiahio**, Uppsala, **Jan Gustafsson**, Borlänge, **Lisbeth Svensson**, Båstad, **Birgitta Andersson**, Lilla Boldö, **Braås**, **Sören Edlund**, Malmö, **Kerstin Bjers**, Alvesta, **Åa Gerhardsson**, Umeå. Accent gratulerar!

LÖSNING NR 5 2012

**Accent-kryss
nr 5-2012
Lösning**

			K		Y				
		B	A	L	S	M	A	S	H
			S	O	L	T	O	R	K
			K	R	O	A	T	I	E
			U	E		V	A	L	
	E		A	N	T	I	K	A	A
	I	N	L	Ä	G	G	S	S	U
	N		O	R	N	E		F	L
U	T	L	E	V	A	N	D	E	S
	O		B	A	D	I	T	U	O
T	U	B		E	M	A	T	I	M
	R	Y	T	M	Ö		A	D	A
	I		H	A	S	T	I	G	H
	S	N	A	T	T	E	R	I	A
E	T	U	I		Ä	R	F	O	L

Styrelseutbildning

IOGT-NTO och UNF Gävleborg

Nytt datum:

27 oktober, start kl 09.00 med fika och avslut kl 18.00 med middag.

Plats:

IOGT-NTO Lynäs, Bergvik.

Anmälan:

IOGT-NTO anmäler sig till Carina 0270-18525 eller carina.berglund@iogt.se

UNF anmäler sig till Christoffer eller Frank.

Annonsera i Accent du också!

För intern annonsering inom IOGT-NTO-rörelsen har vi mycket förmånliga priser. Ring 08-672 60 51 eller mejla accent@iogt.se för mer information!

Vår käre

**Allan
Axelsson**

*4 november 1917
har lämnat oss i sorg och saknad
Västerås 20 augusti 2012

Jouni, Eva
Elina, Ella

Pia, Dennis, Jens
Malin Maria
med familjer
Alvar och Birgit
Auli
Övrig släkt och vänner

*Det finns en glädje
större än sorgen.
Glädjen att minnas.*

Begravning ägde rum
fredagen 14 september.

Istället för blommor
önskade pappa en gåva till
IOGT-NTO:s internationella
arbete, gåvotel: 08-672 60 43

Gåvobrev

Istället för
en blomma

Vårt
Gåvobrev,
ring
08 - 672 60 43

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Posttidning B

Accent, Box 12825

112 97 Stockholm

HÖSTRYCKET

PÅGÅR 1-31 OKTOBER 2012

Dags att ladda upp för höstens stora värvningsryck!

Tillsammans ska vi värva 25 om dagen under en månad. Det innebär 775 nya medlemmar till IOGT-NTO på en månad! Denna gång är det inte en tävling mot varandra, utan en kamp för att vi tillsammans ska lyckas. Vi delar ut prispotter efter hur bra vi tillsammans når målet. Varje distrikt får så stor del av potten som man bidragit med i värvningsresultatet.

Läs mer om **Höstrycket** på www.iogt.se/medlemssidor och se hur du kan vara med och hjälpa till.

iogt.se